

Hunt Institute for Botanical Documentation
5th Floor, Hunt Library
Carnegie Mellon University
4909 Frew Street
Pittsburgh, PA 15213-3890
Contact: Library
Telephone: 412-268-2434
Email: huntinst@andrew.cmu.edu

The Hunt Institute is committed to making its collections accessible for research. We are pleased to offer this digitized version of an item from our Library.

Usage guidelines

To the best of our knowledge, this item is in the public domain. We have provided this low-resolution, digitized version for research purposes. To inquire about publishing any images from this item, please contact the Institute.

About the Institute

The Hunt Institute for Botanical Documentation, a research division of Carnegie Mellon University, specializes in the history of botany and all aspects of plant science and serves the international scientific community through research and documentation. To this end, the Institute acquires and maintains authoritative collections of books, plant images, manuscripts, portraits and data files, and provides publications and other modes of information service. The Institute meets the reference needs of botanists, biologists, historians, conservationists, librarians, bibliographers and the public at large, especially those concerned with any aspect of the North American flora.

Hunt Institute was dedicated in 1961 as the Rachel McMasters Miller Hunt Botanical Library, an international center for bibliographical research and service in the interests of botany and horticulture, as well as a center for the study of all aspects of the history of the plant sciences. By 1971 the Library's activities had so diversified that the name was changed to Hunt Institute for Botanical Documentation. Growth in collections and research projects led to the establishment of four programmatic departments: Archives, Art, Bibliography and the Library.

F O E N I C U L V M

Fenchel.

C

EX GALENO.

Foeniculum lac procreat. Suffusis auxiliatur. Vrinas mensesq; cit. In condimentis assiduus Anethi usus, Foeniculi uero & in obsonijs. Apud nos in hoc reponunt, non secus ac Pyrethrum & Terebinthum condientes, ut in totum annum usui sit, quemadmodum & cepas & rapas & alia huiusmodi quædam in solo aceto, alia in oxhalme afferuantes.

EX PLINIO.

Ad scorpionum ictus & serpentium, semine in uino poto ualet. Succus & auribus instillatur, uermiculosq; in his necat. Id ipsum condimentis propè omnibus inseritur. Oxyporis etiam aptissimè. Quin & crustis subditur panis. Semen stomachum dissolutum adstringit. Nauseam ex aqua tritum sedat. Pulmonibus & iecoribus laudatissimum. Ventrem sistit cum modicè sumitur, urinam excitat, & tormina mitigat decoctum, lactisq; defectu potum mammas replet. Radix cum pti fana pota renes purgat, siue decocto succo, siue semine sumpto. Prodest & hydropticis radix ex uino cocta: item conuulsis. Illinuntur folia tumoribus ardentibus ex aceto. Calculos uescicæ pellunt. Genituræ abundantiam quoquo modo haustum facit. Verendis amicissimum, siue ad fouendum radice cum uino cocta, siue contrita in oleo illitum. Multi tumoribus & fugillatis cum cera illinunt. Et radice in succo uel cum melle contra canis morsum utuntur. Et contra multipedē ex uino.

EX SYMEOINE SETHI.

Lac procreat, & suffusis remedio est. Vrinam cit, & menses ducit.

DE MELANTHIO ▶ CAP. CXCI ▶

D

NOMINA.

Nigella. ΕΛΑΝΩΙΟΝ Græcis, Papauer nigrum, Nigella & Gith Latinis dicuntur. Officinae omnes Nigellam appellant. Melanthion autem & Nigella, à nigro seminis colore haec herba hauddubiè dicta est.
Melanthion unde dictum.

GENERA.

Etsi apud Dioscoridem aliosq; ueteres una duntaxat Nigellæ species reperiatur, nobis tamen domesticas & hortenses tres uidere contigit, quarum duæ quidem habent semina nigra, tertia uero subflavum. Inter eas quæ habent semina nigra, primæ schwartz Rominch germanicè appellauimus, alteram autem schwartz Coriander quod folia eius Coriandri folijs non dissimilia sint. Tertia, quod ad folia & flores attinet, primæ per omnia similis est, in semine tantum quod flauescit, ut diximus, diuersa. Herbarij huius temporis Nigellam citrinam nominant. Praeter has tres iam cōmemoratas est quarta, quæ sylvestris Nigella dicitur, quod scilicet sua sponte in aruis nascatur. Germanis wild schwartz Coriander nominatur. Videtur autem esse potius tertium genus Cumini sylvestris.

FORMA.

Melanthion. Melanthion frutex est pusillus, ramulis tenuibus, altitudine palmorum duorum uel amplior, folijs paruis Senetionis herbæ similibus, multo tamen exilioribus, capitulo in cacumine, exiguo ceu Papaueris, oblongo, intercursantibus internè distinctionibus loculosq; quinque aut sex, in summitate extrinsecus corniculatis, quibus semen nigrum, acre, odoratum includitur. Sylvestre alteri hortensi ferè simile est, folia siquidem anethi habet, flores primo similes, nisi quod colore sint elegantiores. Capitulum planè Aquileiæ respondet, atque in se semina nigra & odorata continet.

LOCVS.

MELANTHIVM HOR
TENSE PRIMVM.

Schwarz Komnich.

MELANTHIVM
SYLVESTRE.

Wilder schwärzer Coriander.

u

C

LOCVS.

Melanthion domesticum non nisi in hortis satum prouenit. Sylvestre autem, ut dictum est, in agris sua sponte prouenit.

TEMPS.

Melanthion floret Junio mense, Iulio autem & Augusto semine prægnans est.

TEMPERAMENTVM.

Melanthium excalefacit atque desiccat tertio ordine.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Capitis doloribus illitum fronti Melanthiū, & incipientibus suffusionibus cum irino tritum & naribus infusum prodest. Tollit lentigines, lepras, cedemata uetus, duritiesq; cum aceto illitum. Circuncscarificatos claos excutit cum uetere uino impositum. Dentium doloribus cum aceto & teda decoctum, si eo colluantur, succurrit. Rotundos uentris lumbricos expellit, ex aqua umbilico illitum. Tritum autem & in linteo colligatum & olfactum, destillatione laborantes adiuuat. Pluribus diebus potum, urinam, menses & lac prouocat. Difficultatem spirandi cum uino potum finit. Phalangiorum morsibus drachmæ pondere cum aqua haustum auxiliatur. Suffitu serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare.

EX GALENO.

Tenuium est partium Melanthium, unde destillationes sanat calidum in linteo admotum, atque assiduo olfactum. Quinetiam si intrò in corpus sumatur, uel maximè flatus extinguit. Hinc constat essentiæ ipsum esse tenuis, & ad unguem à caliditate elaboratæ. Propterea sanè etiam amarum est. Itaque mirum non est si lumbricos interimat non esum modo, sed etiam foris impositum. Neque sanè etiam mirandum si lepras, claos, myrmecias ejiciat. Sic uerò etiam orthopneam iuuat, & D menses prouocat, qui ob crassitiem aut uiscedinem retenti fuerint. In summa, ubi incisione, extersione, desiccatione, excalefactione est opus, præstantissimum id remedium est.

EX PLINIO.

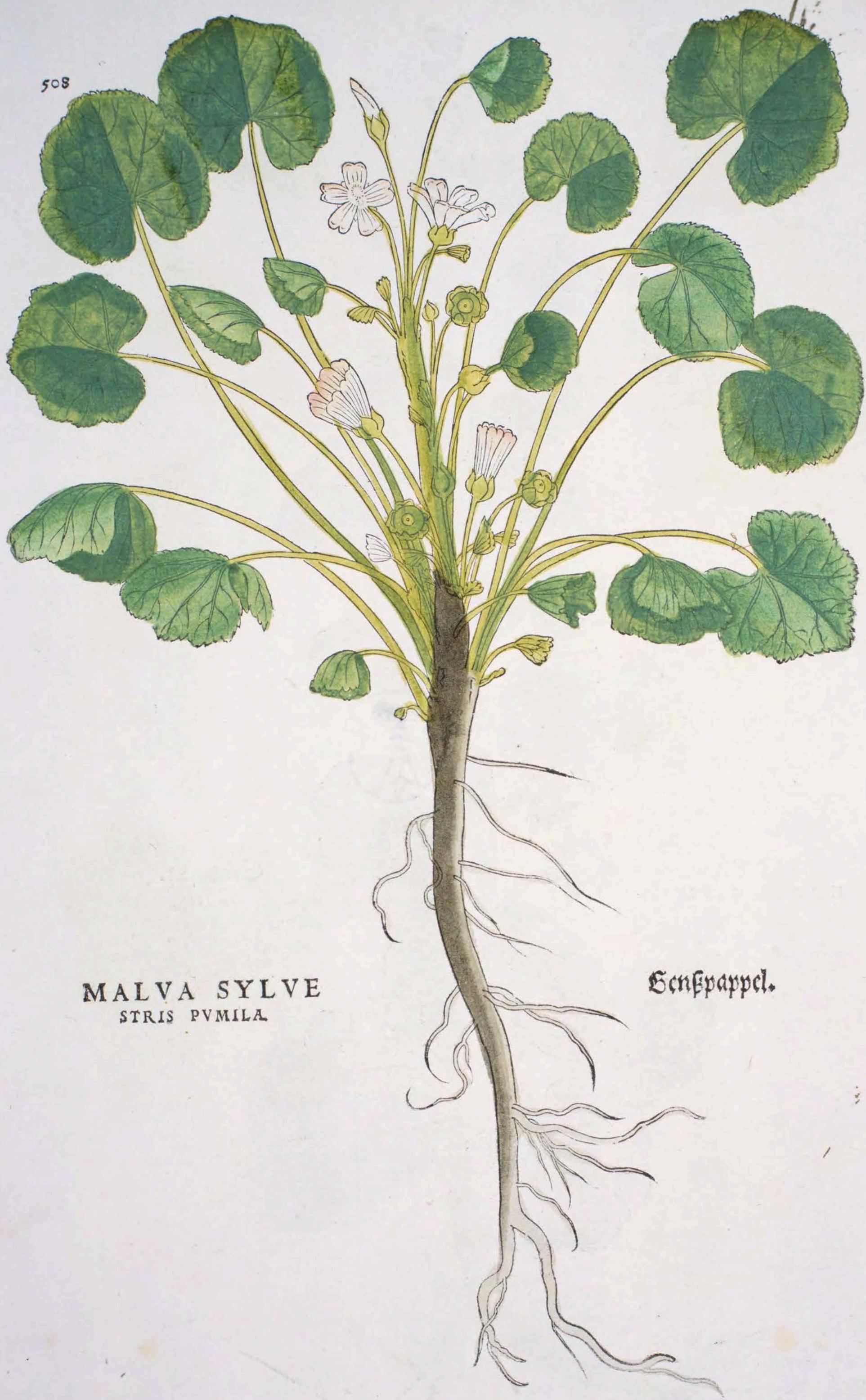
Melanthion medetur serpentium plagis & scorpionum. Illini ex aceto & melle reperio, incensoq; serpentes fugari. Bibitur drachma contra araneos. Destillationem narium discutit tusum in linteolo olfactum. Capitis dolores illitum ex aceto, & infusum naribus mitigat. Cum irino oculorū epiphoras & tumores lenit, Dentium dolores coctum cum aceto. Vlcera oris tritum & cōmanducatum. Lepras & lentigines ex aceto tritum emendat. Difficultates spirandi addito uino potum. Duitias tumoresq; ueteres & suppurationes illitum. Lac mulierum auget continuis diebus sumptum. Colligitur succus ut Hyosciami. Oculos purgat, urinam & menstrua ciet. Similiter largius uenenum est, quod miremur, cum semen gratissimè panes etiam condiat. Quinimo linteolo alligatis tantum granis triginta, secundas trahi reperio. Aiunt & clavis in pedibus mederi tritum in urina. Culices suffitu necare: item muscas.

EX SYMEOINE SETHI.

Est tenuium partium, lumbricos in uentre necat, flatus discutit, pituitamq; incidit. Ad orthopneas & defluxus capitis facit odoratum, præsertim postquam calcifacatum fuerit. Dicitur uerò quod si teratur, & cum aceto uentri imponatur, etiam sic lumbricos necare. Et si cum melle fermentetur, & calida aqua hauriatur, calculos in renibus & uesica minuit, urinam cit, menses dicit, & ueluti remedium contra uenena est, si quis ipsum iejunus assumat.

DE MALA-

MALVA SYLVESTRIS
ELATIOR.

Rosspappel.

u 3

NOMINA.

*Malua quare
dicitur.
μαλωτήηη.*

AΛΑΧΗ græcè, Malua latine, officinis latinum nomen retinuit, Germanicè Pappel dicitur. Malua autem Græcis ab emollienda alio nomen traxit: μαλάχηη enim mollire significat. Quinetiam Latinis Varro Maluam quasi moluam, quod aluum moliat, dictam esse contendit.

Antiqui enim ea utebantur in acetarijs cum Lactuca ad subducendam aluum, Vn de Martialis libro decimo ait:

Exoneraturas uentrem mibi uillica maluas

Attulit, & uarias quas habet hortus opes.

GENERA.

Maluarū genera esse duo Dioscorides & Galenus tradunt. Vna enim hortensis, Hortensis altera sylvestris Malua dicitur. Hortensis, quæ in hortis sata prouenit, Germanis Malua. Römische Pappel uel Ernroß/ quod scilicet messis tempore floreant, uel Herbſt roß nominatur. Huius iterum uaria sunt genera: alia siquidem rosas purpureas, & has uel simplici uel multiplici foliorū textura constantes, ut pictura monstrat; alia candidas & iterum foliorū textura differentes producit. Nos una pictura quatuor sylvestris. hæc hortensis Maluæ genera complexi sumus. Sylvestris non quæ in syluis, aut asperis locis, sed quæ in incultis locis sua sponte nascitur, intelligi debet: id quod ἔρπονται. græca uox χρυσᾶ, qua Dioscorides utitur, maximè docet. Hæc enim Græcis incultam & inelaboratā terram significat, qualis in semitis, pratis, alijsq; huiuscmodi ruris & agri partibus est. Erratica hæc seu sylvestris Malua itidem in duas distri- pumila. buitur species: quædam enim pumila est, & humi serpens, hanc Germani Genſ. Arboreſcens. pappel/ Räß oder Hasenpappel uocant. Quædam altius attollitur, & ferè arbo- rescit, hanc germanicè Röſspappel nominant.

D

Hortensis. Hortensis Malua grandescit in arborem, eiusq; scapus tanta magnitudine proficit, ut baculi usum præbeat. Folia huic ampla, circinatae rotunditatis, multis in ambitu segmentis. Caudex simplex, luxuriosæ proceritatis attollitur, à medio ferè ad uerticem pulcherrimis floribus decoratus, breui admodum pediculo dependentibus, qui uenustate rosis non cedunt, & si suppeteret odor, de principatu certarent. Colore constant purpureo, uermiculatōue & candido. Capitula quædam breuibus innixa petiolis, & leuiter in mucronem fastigiata primū è caule prosiliunt, ihsq; paulatim intumescentibus, prægnantia florū inuolucra fatiscunt, in quibus dehiscenes rosæ sese pandunt, & explicant in folia quincq; interdum structili quadam serie, ut diximus, numerosa, calycibus apices paucos cōplexis, qui lutei medijs emicant, quibus decidentibus erumpunt purpurea stamina. His foctus succrescit multiplicitate tunicatus, atcq; in umbilici formam numeroso semine coagmentatus, in quibus cum decussa sunt folia, reliquarum Maluarū modo semina recluduntur. *Sylvestris pu-* stris pumila & humi repens, folio rotundo, pingui, & in ambitu serrato constat: *mila.* caule magno, floribus ex candido purpurascens, radice candida. *Sylvestris pro-* altior folio magis laciniato nascitur, floribus ex cceruleo purpureis, radice candida. *cerior.*

LOCVS.

Hortensis in hortis sata prouenit. Sylvestris autem locis incultis, pinguib⁹ po- tissimum, & humidis.

TEMPS.

Hortensis floret Julio & Augusto præsertim mensibus: neque enim flos is ut rosa fugax est, sed diu uigor uitaq; durat. Sylvestris pumila per totam æstatem, & in maximam autumni partem durat. Arboreſcens autem Junio & Julio mensibus, floribus quam maxime abundat.

TEMPERA-

A

TEMPERAMENTVM.

Malua sylvestris digerentis paululum, & emollientis leuiter est facultatis. Hortensis uero quanto plus habet aqueæ humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Fructus eius tanto ualidior est, quanto & siccior. Inter Lactucam, Betam & Maluam id est discriminis, nempe quod sicciora sint sylvestria, satiuia humidiora. Permisum *sylvestria satiuia* est Maluæ succo aliquid glutinosum, quo Lactuca caret. A refrigerandi facultate manifeste abest, ut ante sumptionem cernere licet, si ex ambobus particulatim oleribus, quemadmodum facitare homines consueuerunt, cataplasma ad calidum quempiam affectum, qualis est erysipelas, componas, molliuscula folia diligenter tundens donec ad leuorem redacta sint exactissimum. Tum nanque cognosces Lactucam manifeste refrigerare, Maluam uero modicum, & quasi tepidum quendam calorem obtinere. Facile hoc olus deorsum labitur, non tantum quia humidum est, sed etiam quia glutinosum. Si horum trium olerum succos inter se compares, tenuis & absteriorius Betæ, crassior glutinosiorq; Maluæ, in utriusq; medio Lactucæ statuetur. Haec Galenus lib. iij. de alimentorū facultatibus.

VIRÆ. EX DIOSCORIDE.

Esui aptior hortensis multò quam sylvestris. Stomacho noxia, aluum bonam efficit, præsertim caules, intestinis & uesicæ utiles. Folia cruda illita, & cum modo sale addito melle comanducata, egilopas sanant. Verum in inducenda cicatrice, ea sine sale utendum est. Contra apum uesperumq; ictus illita prodest. Et si cruda tritaq; cum oleo antea se inunxerit aliquis, non feritur. Achoras, furfuresq; cum urina illita sanat. Sacris ignibus & ambustis decocta folia tritaq; utiliter cum oleo imponuntur. Eius decoctum uulua in sessione mollit. Prodest erosionibus intestinorum, uulua sedisq; clystere infusum. Ius decoctæ cum radice sua omnibus letabilibus uenenis auxiliatur, si continuò à bibentibus reuomatur. Contra phalangorum morsus remedio est. Lac proritat. Semen eius admixto Loti sylvestris semine potum cum uino uesicæ dolores lenit.

EX PLINIO.

Maluæ contra omnes aculeatos ictus efficacior uis, præcipue scorpionū, uesparrum similiūq; & muris aranei. Quin & trita cum oleo qualibet earum peruncti ante, uel habentes eas non feriuntur. Folium impositum scorpionibus torporem affert. Valent contra uenena. Aculeos omnes extrahunt illitæ crudæ, aut cum tanetho potæ. Decoctæ uero cum radice sua, leporis marini uenena restringunt: & *alia aceto.* ut quidam dicunt, si uomatur. De eisdem mira & alia traduntur, sed maxime, si quotidie quis succi ex qualibet earum sorbeat cyathum dimidium, omnibus morbis caritum. Ulcera manantia in capite sanant, in urina putrefactæ lichenas, & ulcera oris cum melle. Radix decocta furfures capitæ & dentium mobilitates. Eius quæ unum caulem habet, radice circa dentem qui doleat punge, donec desinat dolor. Eadem strumas & parotidas panosque, addita hominis saliuia, purgat citra uulnus. Semen in uino nigro potum, à pituitis & nauseis liberat. Radix mammarum uitij occurrit, adalligata in lana nigra. Tussim in lacte cocta, & sorbitonis modo sumpta, quinis diebus emendat. Stomacho inutiles Sextus Niger dicit. Olympias Thebana, abortiuas esse cum adipe anseris. Aliqui purgari fœminas, folijs earum manus plenæ mensura, in oleo & uino sumptis. Utique constat parturientes substratis folijs celerius solvi, protinus à partu reuocanda, ne uulua sequatur. Dant & succum bibendum parturientibus ieunis, in uino decocta hemina. Quin & semen tritum adalligant brachio, genitale non continentium. Adeoque eæ Veneri nascuntur, ut semen uniculis aspersum genitali, fœminarum auiditates augere ad infinitum Xenocrates tradat. Item tres radices iuxta

u. 4 adalli-

C adalligatas, tenasco & dysentericis utilissimè infundi. Item sedis uitijis, uel si fo-
ueantur. Melancholicis quoque succus datur cyathis ternis tepidus, & infantienti-
bus quaternis. Decoctæ comitialibus heminæ succi. Hic & calculosis, & inflatione,
& torminibus, aut opisthotonico laborantibus tepidus illinitur. Et sacris ignibus
& ambustis decocta in oleum folia imponuntur, & ad uulnerum impetus cruda
cum pane. Succus decocta neruis prodest, & uesicæ, & intestinorum rosonibus.
Vuluas & cibo & infusione mollit in oleo. Succus decoctæ pori meatus suaves facit.

EX SYMEOENE SETHI.

Ventriculum facile subit, non solum propter humiditatem, uerum etiâ glutino-
sitatem, atq; in primis si cum oleo & garo offeratur, uino quo editur tempore irro-
rata. Vesicam, thoracem, pulmonemq; iuuat, & raucam uocem lenit. Sylvestris mal-
ua, ut ferunt, comesta, dolores ex uesperu morsu tollit. Si quis morsus à uespis aut
apibus, succo Maluæ, præsertim sylvestris, perungatur, confestim dolore leuat. Dicitur
etiam quod huius decoctum potum, lapides conterit, somnum conciliat,
facilemq; partum præstat, si mulier ea crebrius utatur. Illita inflammationes lenit,
eaq; quæ indurata sunt emollit. Illud Maluæ peculiare est, ut imposita iictibus ue-
sparum & apum, dolores leuet.

DE MYRICE CAP. CXCIII.

NOMINA.

Tamariscus. YPIKH Græcis, Myrice & Tamarix Latinis, officinis Tamariscus, Ger-
manis Tamariscæ & Porst nominatur.

GENERA.

D Dioscorides duo Tamaricis genera facit. Una enim sylvestris est,
qualis est ea quæ in plerisq; Germaniæ locis prouenit, quamq; hic pictam damus.
Altera sativa, quæ priori in cæteris similis est, nisi quod fructifera est, & minimè, ut
illa, sterilis.

FORMA.

Sylvestris arbustum frutexue humilis est, ramis ex herbaceo fuluoq; colore ua-
riegatis, folijs Sabinæ aut Erices, flore muscofo, qui demum in pappos euolat. Sa-
tiva cætera similis est sylvestri, fructum tamen gallæ non dissimilem profert, qui
gusto inæqualiter adstringit.

LOCVS.

Proxime paludes, resedes stagnantesq; aquas nascit. Sylvestrisq; copiosa in Ger-
mania ad Rhenum & Isarum, insignes fluuios, prouenit. Sativa in Syria & Aegy-
pto, ubi procerissimas æquat arbores, gignitur.

TEMPVS.

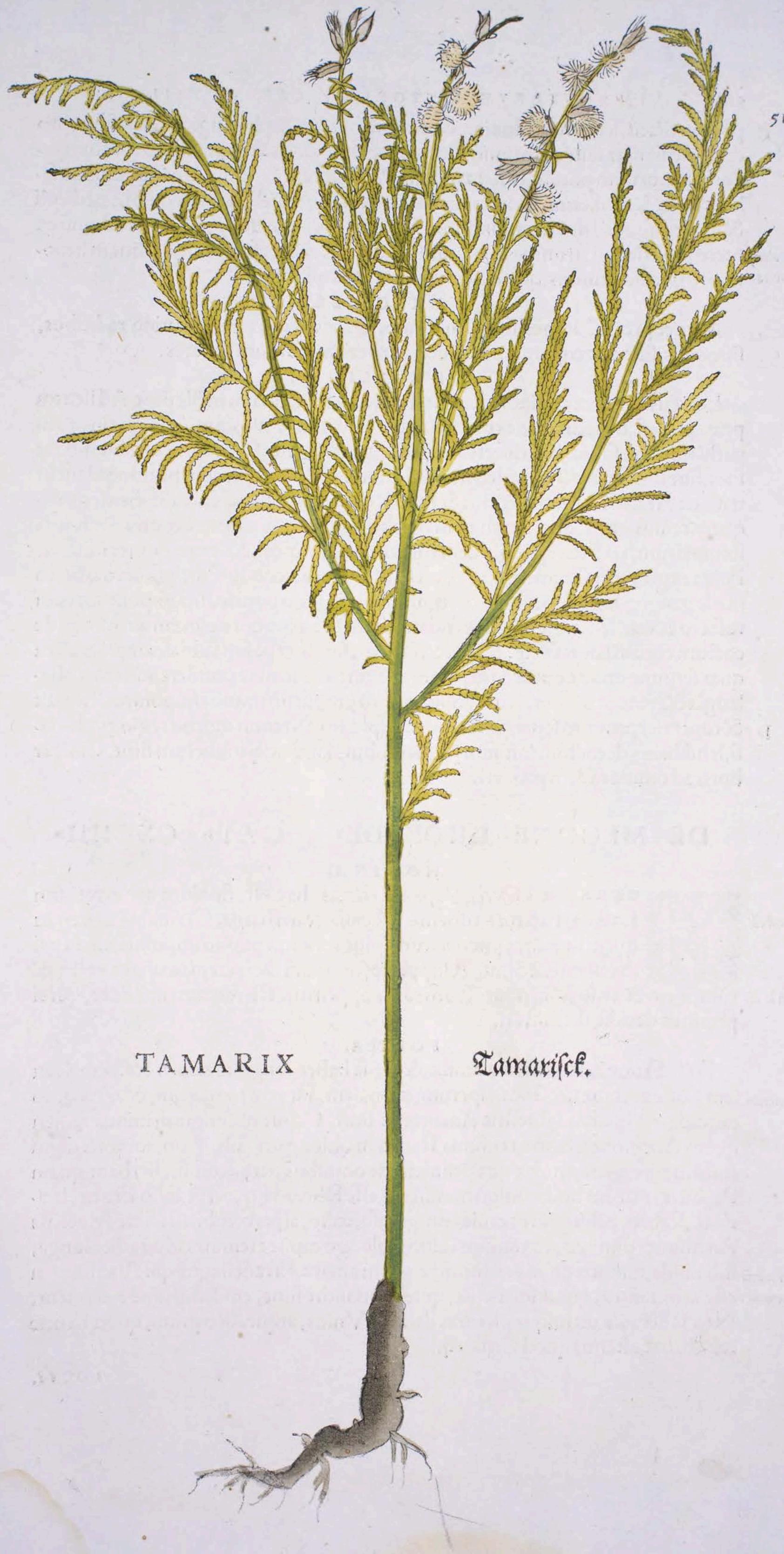
Perpetua coma frondet.

TEMPERAMENTVM.

Myrice abstergentis est ac incidentis facultatis, absq; perspicua desiccatione; ha-
bet uero etiam adstrictionē nonnullam. Cæterum fructus & cortex non paucam
sortita est adstrictionē, adeò ut gallæ omphacitidi seu immaturæ proxima sint, nisi
quod acerbitas euidens est in galla, sed Myrices fructui temperatura inest inæqua-
lis; immista est enim naturæ eius multa partium tenuitas, atque uis abstergendi,
quod sanè gallæ haud inest. Porro Myrica combustæ cinis admodum desiccato-
riæ facultatis est, plurimam abstergendi facultatem habens, pauxillam adstrin-
gendi.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Fructu uice gallæ in oris oculorumq; medicaminibus utuntur. Cruentis sputis in
potu

TAMARIX

Tamarisc.

C potu, coeliacis, fœminarū fluxionibus, morbo regio, & phalangiorū morsibus prodest. Oedemata illitus reprimit. Cortex eadem quæ fructus potest. Decoctum foliorum cum uino potum, lienem minuit. Ad dolorem dentium in collutionibus salutare est, & mulierum fluxionibus in defensionibus. Aptè his in quibus pediculi & lentes abundant circumfunditur. Cinis lignorum eius appositus profluuiū ex calices potorij utero suppressim̄t. E trunco eius nonnulli potorios calices fabricant, quibus in lienofolis pro poculo utuntur, quò datus in ijs potus proficiat.

EX GALENO.

Myrice prodest admodū lieni indurato, decoctis cum aceto aut uino radicibus, siue folijs, siue extremis ramulis, Sanat uerò etiam dentium dolores.

EX PLINIO.

Lenæus sanari ea carcinomata in uino decocta tritaꝝ cum melle dicit. Ad lienem præcipua est, si succus eius expressus in uino bibatur. Adeoꝝ mirabilem eius antipathiam cōtra solum hoc uiscerum faciunt, ut affirment, si ex ea aliueis factis bibant sues, sine liene inueniri. Et ideo homini quoque splenetico cibum potumꝝ dant in uasis ex ea factis. Lignum & flos & folia & cortex in eosdem usus adhibent, quamquam remissiora. Datur sanguinem reiuentibus cortex tritus, & contra profluuiā fœminarum, coeliacis quoꝝ. Idem tuisus impositusꝝ collectiones omnes inhibet. Folijs exprimitur succus. Ad hæc eadem & in uino decoquuntur: ipsa uerò adiecto melle gangrenis illinuntur. Decoctum eorum in uino potum, uel impositum cum rosaceo & cera sedat. Sic & epinyctidas sanant. Ad dentium dolorem auriumꝝ, decoctum eorum salutare est. Radix ad eadem, similiter & folia. Hæcamplius ad ea quæ serpunt imponuntur cum polenta. Semen drachmæ pondere aduersus phalangia & araneos bibitur. Cum altilium uerò pingui furunculis imponitur. Efficax & contra serpentium ictus, præterquam aspidum. Necnon morbo regio, phthiriasi, lendibusꝝ decoctum infusum prodest, abundantiamꝝ mulierum fistit. Cinis arboris ad omnia eadem prodest.

DE MECONAE RHOEADE CAP. CXIII.

NOMINA.

Papauer rubeū. ΗΚΩΝ ꝑιον Græcis, Papauer rhœas, hoc est, fluidum aut erraticum Latinis, Papauer rubeum officinis & herbarijs, Germanis à strepitu quem ludentes pueri harum folijs concauo pugno impositis, altera palma incussa ædunt, Klapperrosen/ quasi dicas crepitaculares rosas, & Rhœas unde dī Glitschen/ & wild Maen/ ac Kornrosen appellant. Rhœas autem à flore, qui ei protinus decidit, dictum est.

FORMA.

Folia Erucæ, aut Cichorio similia, & incisa habet, longiora tamen & aspera. Cau^t aliás iunceum lem lanuginosum, rectum, asperum, cubitale. Florem puniceum, & aliquando candidum, similem sylvestris Anemones flori. Caput oblongum, minus tamen quam Anemones. Semen rufum. Radicem oblongam, subalbam, minoris digitæ crassitudine, amaram. Ex qua delinatione omnibus perspicuū fit, herbam quam Papauer rubeum hodie uulgò nominant, esse Rhœada, quod sit folio Erucæ, laciñiato, scabro, & longiore: caule lanuginoso, recto, aspero, cubitali: flore sylvestris Anemones puniceo, nonnunquā albo, oblongo capite: semine rufo, radice longa, Papauer rubeū subalbida, minoris digitæ crassitudine, gustu amara. Errant itaque qui Anemonem nō est Anemone. esse arbitrantur, quod folia eius, quæ Coriandri sunt, euidentissimè reclament. Nos Rhœadis utriusque picturas damus. Vnius, atque adeo primi, quod Erucæ folia habet, alterius quod Cichorij.

LOCVS.

PAPAVER ER
RATICVM PRIMVM.

Klapperrosen.

516

A

LOCVS.

Nascitur in aruis & segetibus passim.

TEMPS.

Vere & æstate dum frumenta messem appetunt, floret: quo etiam tempore decerpitur.

TEMPERAMENTVM.

Refrigerat, ut alia genera Papaueris.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Huius Papaueris quinque sexue capita cum tribus uini cyathis decocta donec ad duas reducantur, potuī dabis quibus somnum accersere uolueris. Semen acetalbuli mensura cum aqua mulsa potum, aluum leniter emollit. Ad idem præstandū mellitis & dulciarijs immiscetur. Folia cum calycibus illita inflammationes sanant. Eorundem perfusione & fotu somnus allicitur.

EX GALENO.

Papauer quoddā Rhiceas nuncupat, quod scilicet celeriter flos eius defluat. Huius semen ualidius refrigerat, ita ut nequaquam eo quis innoxie solo uti possit, ueluti satiuo mellī admiscens. Admodū uero ita sumptum somnum conciliat. Sed & puillum eius inspergunt ijs quæ ex melle conficiuntur bellarijs, placentis & panibus.

EX PLINIO.

Aluum exinanient capita quinque decocta in uini tribus heminis: pota somnum faciunt.

EX RECENTIORIBVS.

Sacro igni medetur. Mulierum menstrua profluvia compescit. Sanguinem è narribus fluentem iecori impositum fistit. Lingua ex decocto eius lota, ardorem fauicum sanat. Pudendorū tumores detumescere facit. Temporibus illitum, phreneticis somnum conciliat. Calidos oculorum dolores linteo impositum mitigat. Unde rursus omnibus liquet, Papauer hoc rubrum non esse Anemonem, quod scilicet hæc ipsa contrarias planè facultates obtineat.

DE MECONĒ SATIVO CAP. CXCV.

NOMINA.

MΗΚΩΝ ἡμέρᾳ græcē, Papauer satium latīnē dicitur. Officinæ antiquū nomen retinuerunt. Germanicē Magsonen oder Mān uocatur. Dictum autem Græcis μῆλον à μῆλον, hoc est, non ministrando, quod suis fungi munijis uescentes non patiatur. Mecon quare ap pelletur.

GENERA.

Satiui Papaueris duplex genus, albū uidelicet, cuius flos & semen candidū: & nigrum, quod semine nigro cōstat. Nos utrumq; genus una pictura complexi sumus.

FORMA.

Folijs constat longis, per ambitum ferratis, nulloq; pediculo cauli adhærentibus: floribus uel candidis, uel ex candido leniter purpureis: capitibus oblongis, in quibus semen atrum uel candidum.

LOCVS.

Passim in hortis satum prouenit.

TEMPS.

Æstate floret, ac subinde semen profert.

TEMPERAMENTVM.

Refrigerat, sicut omnia alia Papaueris genera, in quarto ordine.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Cōmuniſ ſipſis refrigerandi uis eſt: proinde folia & capita in aqua decocta fotu

x somnum

PAPAVER
SATIVUM.

Magsomen.

A somnum accersunt. Bibitur & decoctum contra uigilias. Capita trita & cum polenta cataplasmatis mixta, ignibus sacris & inflammationibus prosunt. Oportet autem uiridia ipsa tundere, & in pastillos conformare, siccatosq; reponere ac uti. Capi ta per se etiam ad dimidiis in aqua decocta, dein iterū cum melle dum humor densetur crassescatq; decocta, eclegma medicamentū efficiunt, dolorē mitigans in tuf si, fluxionibus arteriæ & celiacis affectionibus. Efficacius redditur adiecto Hypocistidis succo & Acacia. Papaueris nigri semen tritum cum uino bibitur contra fluxiones alui & foeminarum profluua. In peruigilijs fronti temporibusq; cum aqua illinitur. Eiusdem liquor plus refrigerat, inspissat, siccatur. Erui quantitate sumptus dolorem leuat, somnum conciliat & concoquit. Tussi atque coeliacis affectibus auxiliatur. Maiori autem copia haustus nocet, lethargicos efficiens, & interimit. Ad dolores capitum cum rosaceo perfusus facit. Aures dolentibus cum amygdalino, myrrha & croco instillatur. In oculorum inflammationibus cum tosto ouī luteo & croco. Igni sacro & uulneribus cum aceto, podagrī cum lacte mulieris & croco sedi pro balano subditus, somnum allicit.

EX GALENO.

Satiui Papaueris semen panibus utiliter ceu dulciorum inspergitur, non secus ac Sesamum. Candidius nigriore præstat, uimq; refrigerandi habet, ideoq; somnificum est. Si uero liberalius sumatur, soporem etiam inducit, ægreq; concoquetur. Tussim præterea ex thorace & pulmone compescit. Confert aduersus tenues ex capite destillationes. Corpori nullum notatu dignum exhibit nutrimentum.

EX PLINIO.

Candidi semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos edebatur. Calyx ipse teritur & bibitur somni causa. Semen elephantijs medetur. E nigro Papauere lacteus succus scapo inciso exprimitur, qui densatur, & in pastillos tritus in umbra siccatur, non ui soporifera modò, uerum si copiosior hauriatur, etiam mortifera per somnum: opion uocant. Semine eius trito in pastillos, è lacte utuntur ad somnum. Item ad capitum dolores cum rosaceo. Cum his aurium dolori instillatū. Podagrī illinitur cum lacte mulierum. Sic & folijs ipsijs utuntur ad sacros ignes. Item uulnera cum aceto. Ego tamen damnauerim collyrijs addi, multoq; magis quas uocant lexipyretas, quasq; pepticas & celiacas. Nigrum tamen celiacis in uino datur.

EX SYMEONE SETHI.

Melius est album quam nigrum. Somnificam uim habet, & difficilis est concoctionis, parumq; nutrit. Si autem cum melle edatur, semini genitali adjicit. Prodest & thoraci, & asperæ arteriæ, actu si. Ventrem fistit, et si quidam falso putauerunt ipsum mouere, cum contrariam habeat uim. Lædit caput, si copiosius sumatur, idemq; aggrauat. Sunt qui ipsum conterunt, & uigilantiū fronti imponunt, in hoc ut somnum conciliat. Cæterū nigrum Papauer frigidius est, & magis somniferū, adeò ut si quis eo immodecè utatur, somno profundo similiter lethargicis capiatur.

Cum rosaceo impositum capiti, eiusdem dolores à calore ortos sanat. Dicitur etiam quod illitum cum lacte muliebri & croco, podagricos iuet, Huius lachryma uenenum est. Nigri autem succus est uocatum opium.

520

DE MECONE CERATITE CAP. CXCVI 521

A

NOMINA.

MHΩΝ οπατίης Græcis, Papauer corniculatum Latinis, officinis Papa- Papauer cors
uer cornutum, Germanis Gelb ölmägen appellatur. Corniculatum à natum.
fructu, quem producit, cornu modo inflexo nominatum est.

FORMA.

Folia habet candida, hirsuta, Verbasco similia, per ambitū Papaueris sylvestris
modo ferrata: caulem etiam similem, florem luteum pallidum, fructum paruum
ut cornu inflexum, scenigræci corniculo similem, unde & nomen inuenit. Semen
pusillum, nigrum quale Papaueris. Radicem in superficie terræ herentem, ni-
gram, crassam.

LOCVS.

Dioscorides in maritimis & asperis locis prouenire ait. In Germania tamen no-
stra non nisi satum fuerit nascitur.

TEMPS.

Iunio floret mense. Semen autem circa messes legitur.

TEMPERAMENTVM.

Calidum & siccum esse, facultates eius, & in gustu nitrositas, satis ostendunt.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Radix ad dimidiás cocta in aqua & pota, ischiadas, & iecinoris affectus sanare po-
test. His etiam qui crassas & araneosas faciunt urinas prodest. Semē acetabuli men-
sura cum aqua mulsa potum, aluum leniter purgat. Folia præterea floresq; cum
oleo illita crustas emarginant. Eadem inuncta iumentorum argema ac nubecu-
las emendant.

EX GALENO.

B Papauer corniculatum nominatum quidem est à fructu leuem inuersionē haben-
te, ueluti & fœnum græcū, ut bouis cornu simile esse uideatur. Vim habet inciden-
di & abstergendī. Proinde radix herbæ in aqua decocta ad dimidiā, iecinoris af-
fectus adiuuat. Folia & flores, sordida admodum & maligna ulcera iuuant. Sed ab
his abstinenre oportet ulceribus iam purgatis; adeò enim abstergere ualent, ut & pu-
ræ quoque carnis nonnihil eliquent. Hoc facultatum robore non sordes duntaxat,
sed & crustam ulceribus detrahit.

EX PLINIO.

Semen aluum purgat dimidio acetabulo in mulso. Folia trita cum oleo, argemas
iumentorū sanant. Radix acetabuli mensura cocta in duobus sextarijs ad dimidiās,
datur ad lumborum uitia & iecinoris. Carbunculis medentur ex melle folia.

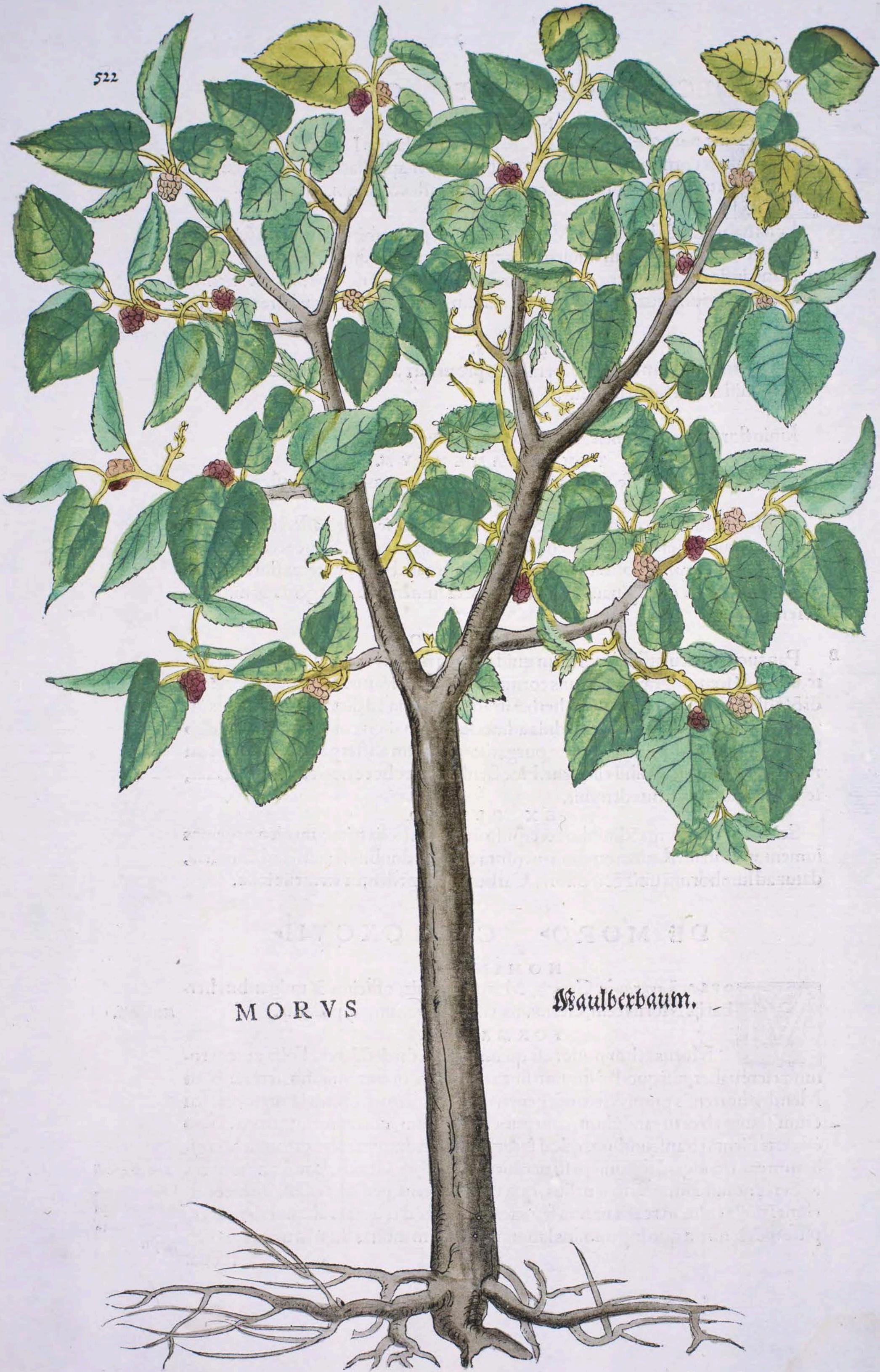
DE MORO CAP. CXCVII

NOMINA.

MOPEA, ή συνεμπεια Græcis, Morus Latinis, officinis & uulgaribus her-
barijs Morus celsi, Germanis Maulberbaum appellatur. Morus celsi.

FORMA.

Morus arbor notior est quam ut describi desideret. Folia autem ro-
tunda ferè habet, nisi quod in summo sint acuminata, in extremitatib; serrata, & ad
Menthæ hortensis primi & secundi generis folia accendentia. Flores lanugineos, fru-
ctum statim ab ortu candidum, cum pubescit rubrum, ubi maturuit atrum. Non
est certè silentio transeundum, quod Mori folijs quadraginta ferè diebus à Vergi-
liarum exortu usq; ad solsticiū pasti uermiculi, qui σύρβοι Græcis, Latinis bombyces
ac Seres nominantur, sericeū uellus, quo turget uterus, pedibus explicantes con-
ciunt: nulla enim in re alia natura sagacior deprehendit, nec ars aliquid ab ijs acce-
pisse uidebitur, in quo ingeniosius laborauerit, si tam multas dum id uellus perfici-
Seres uermiculi
unde nutriantur,
& eorundem mi-
randam metamor-
phos.

A tur naturæ mutationes, & artis dum ad uitæ usum disponitur labores æstimemus. Appetente siquidem uere oua, piscium ouis haud dissimilia, linteolo chartæ ué ad hærescentia, quæ proximo autumno produixerunt, radis solis exponuntur, aut calido in loco, hypocausto nimirum, seruantur. Quo fit ut uermiculi excludantur exi guì, qui mox Mori folijs nutriuntur, quoad grandiores facti fuerint: tum statim penulae cuiq; chartaceæ, uel potius inuolucra conficiuntur, quibus inclusi mirabili naturæ opere lanitio sese inuoluunt, ac congesto glomeri se condentes, postquam suum nendi obierunt munus emoriuntur, adeò ut semestris tantum illis apud nos uita sit. Mortuis testacea subinde tunica inducitur, qua aliquot diebus obducti re uiuiscunt, ac ascitis sibi alis in uolucres papiliones degenerant, qui assidue inuicem insidentes coeuntesq; tandem relicts otis milij forma & colore, quibus sua rediu iua proles sequente anno renascitur, iterū moriuntur, atque adeo cum nullius præterea sint usus abiiciuntur. Oua autem ad ueris usq; initia seruantur. Hanc mirificam metamorphosin quam nō raro summa cum admiratione ac delectatione sum contemplatus, non potui non cōmemorare, quò studiosis uermiculorum istorum qui Mori folijs pascuntur natura prorsus perspecta esset.

LOCVS.

Nascitur in hortis quibusdam. Amat autem in primis loca calida sabulosaq;. Gau det fossione & stercore.

TEMPVS.

Nouissima urbanarū germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima *Morus sapientia* arborum. Proinde cum hanc germinare uiderimus, frigus minimè timendum erit. *tissima arborū*.

TEMPERAMENTVM.

Immaturus Mori fructus ubi exaruerit admodū adstringit. Matus autem me diocriter adstringit. Cortex radicis arboris amaritudinis cuiusdam & purgantis facultatis particeps est. Folia & germina quodammodo media temperie inter adstrictionem & purgatoriam facultatem sunt prædita.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Mori fructus aluum soluit. Facile corrumpitur. Stomacho inimicus est. Præstat hoc idem eius succus. Decoctus autem æreo uase, aut insolatus, magis adstringit. Admixto mellis exiguo, ad fluxiones, nomas & tonsillarū inflammationes facit. Augetur uis eius adiecto scissili alumine, galla, croco & myrrha, item tamaricis semine, iride & thure. Mora uero immatura sicca tusaq; Rhois uice obsonijs miscet, & cœliacos iuuant. Radicis cortex decoctus in aqua & potus aluum soluit. Latos uentris lumbicos expellit: his quoq; auxiliat qui aconitū hauserūt. Folia trita & cum oleo illita, ambustis igne medentur. Decocta in aqua cœlesti cum uitis & nigræ fici folijs capillos tingunt. Succus foliorum cyathi mensura potus, phalangiorum morsibus auxiliatur. Corticis & foliorum decocto colluuntur utiliter in dolore dentes. Colligitur per messem succus, circuifossa & secta radice arboris: inuenitur enim postridie concretus, qui in dolore dentiū utilis est. Tubercula discutit, & aluū purgat.

EX GALENO.

Mori fructus matus uentrē quidē subducit: immaturus arefactus medicamen tum fit satis cōstringens, adeò ut ad dysenterias & celiacos affectus, aliosq; omnes qui ex fluxionum sunt genere efficax sit. Contunditur autem & obsonijs miscetur, ueluti Rhois fructus: aut si cui ita uideatur, ex aqua aut uino bibitur. Porro quod maturorum succus ad stomatica medicamenta sit utilis, propter eam uidelicet quæ inest illi adstrictionem, neminem latet. Præterea ad alia complura particularia, quæ mediocrem poscunt adstrictionē, competit. At immatura præter acerbitatē aciditate etiam participant. Tota quoq; arbor in omnibus suis partibus mistam aliquam obtinere facultatem ex constringente & purgante compositam uidetur. Attamen in radicis cortice purgatoria cum quadam amaritudine exuperat, adeò ut & latum

C lumbicum interficiat. In alijs autem partibus constringens uincit. In folijs tamen & germinibus media quodammodo cōprimentis & subducentis facultas est. Cæterum Mora ubi in uentriculum purum, & prima fuerint ingesta, citissimè per intestina transeunt, & alijs cibis suo ueluti ductu uiā struunt. Verum secundo loco assumpta, aut prauum in uentre humorē inuenientia, celerrimè alijs unā cum cibis corruptunt, extraneā quandam atq; inexplicabilem corruptelam inducentia simili liter Cucurbitis. Tametsi enim fugacibus hæc omnia sint esculentis innocentiora, corruptione tamen nisi uelociter deorsum concedant, non secus ac Pepones, uitiantur. Porro quando uentriculi os squalidum calidumq; erit, tum sicut peponibus, ita & Moris utendum. Tale nanq; iecur etiam tunc esse necesse est. Immatura Mora ab arbore decerpta, siccataq; in hyemem reponunt, ut sibi medicamē ex ijs parent, utile ad dysenteriam, aluiq; diuturnum fluorem persanandū. Quod quidem facile descendant fortè eis usuuenit sola substantiæ humiditate & lubricitate, fortè etiam admistione acrioris facultatis, quæ stimulandę ad excretionem alio sit satis. Nam adstringens qualitas adeò nihil ad deiectionem opitulatur, ut etiam reprimere stipepareq; sit nata. Proinde Moris exigua in purgantibus medicamentis habetur: quæ facit non solum ut facile deijciantur, uerum etiam ut diutius morata in uentre corrumpantur. Quod si corruptionem effugiant, omnino quidem humectant, sed non planè refrigerant, nisi frigida accipientur. Parcissimè corpus alunt, similiter ut Pepones, haud tamen uomitum cident, nec stomacho ut illi aduersantur.

DE MYRRHIDE CAP. CXCVIII.

D

NOMINA.

Cicutaria.
Error de dupli-
cicuta.

ΥΠΠΙΣ ή μυρρα Græcis, Myrrhis Latinis, uulgaribus herbarijs Cicutaria, quod scilicet caule & folijs Cicutæ simillima sit. Hac similitudine quidam decepti, ueram esse Cicutam putauerunt, cum tamen ab ea, uiribus potissimum, diuersissima sit. Germanis Wilderkorff appellatur.

FORMA.

Cicutæ caule & folijs similis est, radicem obtinet longam, teneram, rotundam, odoratam, in cibo non insuauem. Hæc tota Dioscoridis deliniatio, nulla prorsus reclamante nota, herba cuius effigiem damus pictam suffragatur. Siquidem caule striato, folijs & flore Cicutæ simillima est, adeò ut eam nonnulli à Cicuta discerne-re nesciant. Radicem etiam habet longam, teneram, rotundam, cibo iucundam & odoratam.

LOCVS.

Passim in hortis & pratis nonnullis prouenit.

TEMPVS.

Maio mense loca in quibus nascitur huius floribus quasi candidant.

TEMPERAMENTUM.

Ex secundo est ordine excalfacentium, adiuncta partium tenuitate.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Phalangiorū morsibus radix Myrrhidis succurrit cum uino pota. Menses purgat & secundas educit. Cocta in sorbitione tabidis utiliter datur. Ferunt præterea aliqui eam bis téue die potam ex uino in pestilentialibus constitutionibus, à morbo seruare incolumes.

EX GALENO.

Radix eius menses mouet, quæq; in thorace & pulmone sunt expurgat.

EX PLINIO.

Cit menstrua & partus cum uino. Aiunt quoque eandem potam in pestilentia salutarem

MYRRHIS

Wildloßel.

C salutarem esse. Subuenit & phthisicis in sorbitione. Auditatem cibi facit. Phalangiorum morsus restringit. Ulcera quoque in facie aut capite succus eius in aqua triduo maceratae sanat.

DE MELILOTO CAP. CXCI

NOMINA.

Sertula cur
dita.

Corona regia.

EΛΙΑΩΤΟΣ Græcis, Melilotus, Sertula campana, & Corona regia Latinis dicitur. Meliloti nomen officinæ retinuerunt. Sertulam uero dixerunt, quod flos eius coronamentis dicatus sit, & quia ex ea antiquitus coronæ & sarta factitata sint. Coronam autem regiam, quoniam luteis floribus superne coronetur.

GENERA.

vulgaris Me Tria Meliloti hodie faciunt genera. Primum uulgarē, statim à radice fruticosum, cubitalem, folio foenigræci minuto ac lentè fimbriato, flosculo luteo, odoris suavis, tereti per ramos diffuso semine. Hoc quanquam tertio generi, quod nos ueno est uera *Me* lilotus. Primum genus rum esse putamus, folijs & floribus simile sit, tamen cum nullam gustu præ se ferat adstrictionē, quam summè requirunt Dioscorides, Galenus & alij ueteres medici, & præter amaritudinē haud exiguam acrimoniam habeat, fit ut inter Melilotos, meo quidem iudicio, rectè cōnumerari non possit. Hinc est quod nos infrà, hanc alio no

Germanica Me mine dignati sumus, Saxifragamq; luteam appellauerimus. Alterum aspectu cano, Croci flore, folijs Trifolijs, minutissimis, ut paulò post fusius dicemus. Hoc sane genus nos Melilotum germanicā uocauimus, quod illa, & non prior, in Germania nostra pro uera Meliloto sit usurpanda, ob adstrictionem illam manifestam quam gustu præfert. Accedunt folia quæ pinguia sunt, & flores Croci colorē referentes,

D quos Dioscorides requirit. Sententiā nostram confirmat antiquus manuscriptus herbarius, qui hanc pro Meliloto pingit. Neq; obstat quod hæc herba non admodum odorata sit: fatemur enim non esse laudatissimam Melilotum, sed eam quam Germania nostra profert. Nam quum Plinio lib. xxii. cap. xi. teste, Melilotus ubiq; nascatur, suam quæuis habeat ferè regio necesse est. Nihil igitur mirum si huic herbae non adsint singulæ notæ, quas illi ueteres Græci & Latini attribuunt. Satis autem est ei mistam quandam, nempe adstringente & digerentem inesse facultatem, haud secus quam optimæ. Germani hanc herbā nominant *Unser fräwen schüch-lin/uel wilden klee*. Tertium genus nos optimam & legitimam esse arbitramur Melilotū, quam nos maioris discriminis causa Italicam nuncupauimus, quod mos sit patrius Germaniæ nostræ, omnia ferè peregrina uocare Italica. Germanicè itaq; haud ineptè welscher Steinklee nominabitur.

FORMA.

Melilotus Ger Vulgaris Meliloti descriptionē inuenies suo loco. Germanica, herba est humi-

manica. lis, palmi altitudine, folio pratensis Trifolijs, pingui & cano, flore pisi, minore tamē,

Italica. luteo, semine in siliquis, radice rufa. Italica, quam è Campania allatam in Germaniam arbitror, caulem habet subrufum, rotundū, folium foenigræci, in ambitu serratum, flore luteo, odorato, semine in siliqua lunata, ut pictura luculenter ostendit. Tota etiam herba odorata est, ut hinc etiam coniçere liceat ueram esse Melilotum.

LOCVS.

Germanica passim in pratis Germaniæ, montosis potissimum, nascitur. Italica in Germania, nisi sata fuerit, non prouenit. In Campania uero circa Nolam, Dioscoride teste, copiose nascitur.

TEMPVS.

Floret ferè per integrum æstatem utrumque genus. Siliquas tamen in fine Iulij & Augusto mense proferunt.

TEMPE-

MELILOTVS
GERMANICA,

Unser fräwen schüchlin.

TEMPERAMENTVM.

A Mixtae est facultatis: habet enim quiddam adstringens, sed & discutit & matutinat: copiosior enim in ea est substantia calida quam frigida.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Melilotus adstringendi facultatem obtinet. Mollit omnes inflammations, precipue autem oculorum, uteri, sedis & testium in passo decocta & illita. Aliquando autem addito ouiliuteo assato, aut foenigraci farina, aut lini semine, aut polline molario, aut capitulis Papaveris, aut Intybo. Recentes meliceridas per se cum aqua, & achoras cum creta Chia & uino aut galla illita sanat. Stomachi dolorum cum uino cocta, & cruda cum antedictis leuat. Aurum etiam dolores crudae expressus succus, & cum passo instillatus sedat. Capitis dolorem lenit, cum aceto & rosaceo inspersa.

EX PLINIO.

Melilotos oculis medetur cum lacte, cut cum lini semine. Maxillarum quoque dolores lenit, & capitis cum rosaceo: item aurum è passo, quæcumque in manibus intumescunt uel erumpunt. Stomachi dolores in uino decocta, uel cruda tritaque. Idem effectus est ad uulnras. Testes uero & sedem prociduam, quæcumque ibi sunt uitia, recens ex aqua decocta, uel ex passo. Adiecto rosaceo illinuntur ad carcinomata. Deferuerunt in ui- no dulci. Peculiariter & contra meliceridas efficax.

DE MANDRAGORA CAP. CCC.

NOMINA.

B ΑΝΔΡΑΓΟΡΑΣ, ἡ καλλία Græcis, αὐθωπίμορφο Pythagoræ, Latinis canina aut terrestris málus, officinis Mandragora, Germanis Alraun dicitur. Qui Circæam uocarunt, nomen illi à Circe fecerunt, quoniam creditur radix eius ad amatoria conducere. Pythagoras haud dubie ab humana forma, quam radix eius referre uidetur, Anthropomorphon appellauit. Hinc sumpta occasione, agyrtæ & impostores illi circuforanei radices humana effigie insignitas circumferunt, quas Mandragoras esse testantur, cum tamen constet eas esse ficticias, & manu factas ex cannarum radicibus humana specie sculptis, postea plantatis. Nascuntur autem subinde radiculæ paruae, quæ repræsentant capillos, barbam, pectinis pilos, & ex terra eum acquirunt colorem, ut radices esse apparet. Sunt & alia multa quæ nebulones illi fabulantur ut pecuniam ab imperitis extorqueant, quæ cōmemorare in præsentia nihil attinet. Terrestrem málum Ro- mani dixerunt, quod mala proferat, nec in altum ut reliquæ arbores surgat.

GENERA.

Duo Dioscoridi & Plinio Mandragoræ sunt genera. Mas candida est, μάσης Mas. Græci uocant. Huius hic effigiæ, citra tamen poma, quæ habere non potuimus, damus. Fœmina nigra, Græcis θειδανία à similitudine foliorum appellata. Theophrastus tamen lib. vi. de historia plantarum, cap. iij. tertium quoddam genus Mandragoræ constituere uidetur, cuius fructus sit μέλας, καὶ φραγώδης, καὶ δινώδης τῷ χυμῷ, hoc est, niger, acinosus, & sapore uinosus. Et nisi hoc genus à priorib. diuersum esse statuas, discrepare inter se non leuiter Theophrastū & Dioscoridē necesse est fatearis. Nam Dioscorides palam afferit poma priorum duorum generum uitellis ouorum esse similia, & pallida: contrà Theophrastus nigra, acinosa, ut diximus, & sapore uinosa esse tradit. Accedit quod idem Theophrastus eodem loco Mandragoræ caulem tribuat, perinde atque Plinius, quem Dioscorides penitus aufert: ut hoc nomine necesse sit hæc omnia ad tertium hoc genus Mandragoræ referre, quod nos tamen infra inter Solani genera recensebimus, ubi etiam eius picturam offendes.

FORMA.

Fœmina angustiorib. & minoribus quam Lactuca folijs est, grauiter odoratis & y uirosis,

MANDRAGORA
MAS.

Allraun melle.

PLANTARVM
A uirosis, per terram sparsis, iuxta-
citis, in quibus semen quale pyri,
Maris folia sunt magna, candi-
minæ, croci colore, cum aliquo-
dantus soporantur. Radix su-
ra & hæc est caule.

Prouenit in sylvis & umbra-

Mandragora uincentem ha-
dinis refrigerantium. Verunt
ditatis. Radicis cortex non tan-

VIRES.

Succus colligitur è cortice
tum cum iam cōcreuerit, in fi-
succus, ignauior tamen. Delib-
ditur. Quidam Mandragora
colum ius seruant, utentes cy-
his quo sine doloris sensu secu-
dere cum mulsa aqua Mandr-
ago purgat. Verum maiore co-
ribus, & ijs quæ dolores finiu-
dere appositus, menses & feces
B dix ebur emollire fertur, si seni-
formam singi & formari facile
tarunt inflammationibus cum
tiem, abscessus, strumas, tuber-
ta sine ulceratione delent. Fol-
trita ex aceto ignibus sacris, &
mas atque tubercula ex aqua
ficitur citra coctionē uinū è co-
sciuntur. Dantur ex eo terni
Siquidē nullo tunc afficiuntur
Mala olfactu, & comesta sopor-
men eorundem usus obmutet
appositumq; cum sulphure ig-
Colligitur ex radice liquor, e-
uum uas recepto. Est autem
liquorem radices, idq; experie-

Soporem conciliandi uim
simus est, reliquum quod int-

Succus fit & è mālis & è ca-
cocta, utilis hæc uel surculo, C
non ubiq; inuenitur, sed ubi
sed radicis & māli grauior. M
tur item radicis tuſæ, uel in u
efficacius, aliæ recentium su-

A uirosis, per terram sparsis, iuxtaq; folia pomis uitellis qui similibus, pallidis, odoratis, in quibus semen quale pyri, radicibus magnis, binis ternisue, sibi inuicem implicitis, in superficie nigris, intus candidis & crassi corticis. Caulem uero non fert. Maris folia sunt magna, candida, lata, laevia ut Betæ. Mala duplo maiora quam fœminæ, croci colore, cum aliqua grauitate odorata, quæ comedentes pastores quadrantibus soporantur. Radix supradictæ similis, maior tamen candidiorq;. Orbata & hæc est caule.

LOCVS.

Prouenit in sylvis & umbrosis locis. Nunc in hortis etiam plantatur.

TEMPERAMENTVM.

Mandragora uincentem habet facultatem refrigeratoriam, adeò ut tertij sit ordinis refrigerantium. Veruntamen non nihil etiam caloris inest, & in pomis humiditatis. Radicis cortex non tantum refrigerat, sed & desiccatur.

VIRSES. EX DIO SCORIDE.

Succus colligitur è cortice recentis radicis tufo & prælis subiecto, quem insolatum cum iam cōcreuerit, in fictili vase reponere oportet. Colligitur itidem è pomis succus, ignauior tamen. Delibratur radicis cortex, & traiectus lino ad usum suspenditur. Quidam Mandragoræ radices in uino ad tertias decoquunt, & traiectū per colum ius seruant, utentes cyathi unius mensura in perugilijs, & doloribus, & in his quos sine doloris sensu secare aut urere uoluerint. Potus obolorum duorum pondere cum mulsa aqua Mandragoræ liquor, pituitam, nigramq; bilem ueratri modo purgat. Verum maiore copia potus uitam adimit. Misceatur medicamentis oculribus, & ijs quæ dolores finiunt, pessis quoq; emollientibus. Per se semioboli pondere appositus, menses & foetus trahit. Sedi pro balano subditus somnum facit. Radix ebū emollire fertur, si senis horis cum eo decocta sit, & in quam uoluerit aliquis formam fingi & formari facilem reddere. Folia recentia, oculorū & quas ulceræ extirunt inflammationibus cum polenta illita prosunt. Discutiunt eadem omnē duritiem, abscessus, strumas, tuberculæ, quinq; aut sex diebus leniter cōfricata. Stigma ta sine ulceratione delent. Folia condita sale seruantur in eosdem usus. Radix autē trita ex aceto ignibus sacrīs, & serpentium iectibus ex melle aut oleo medetur. Strumas atque tubercula ex aqua disiicit. Articularū dolores cum polenta sedat. Confititur citra coctionē uinū è cortice radicis. Ternæ minæ in uini dulcis metretā concipiuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui secari, aut uriri debent, ut antē dictum est. Siquidē nullo tunc afficiuntur dolore, eò quod somno quodam pressi torpescant. Mala olfactu, & comesta soporem afferunt. Potest idem & eorū succus. Nimius tamen eorundem usus obmutescere facit. Semen mālorum potum uterus purgat, appositumq; cum sulphure ignem non experto rubra fœminarum profluvia fistit. Colligitur ex radice liquor, ea scarificata multifariam, & eo quod erumpit, in cauum uas recepto. Est autem liquor succo efficacior. Sed non ferunt omnibus locis liquorem radices, idq; experientia ostendit.

EX GALENO.

Soporem conciliandi uim habent Mandragoræ poma. Radicis cortex ualentissimus est, reliquum quod intus est imbecillum existit.

EX PLINIO.

Succus fit & è mālis & è caule, deciso cacumine, & radice punctis aperta aut decocta, utilis hæc uel surculo. Concisa quoque in orbiculos seruantur in uino. Succus non ubiq; inuenitur, sed ubi potest, circa uindemias quæritur. Odor grauis eius, sed radicis & māli grauior. Mala matura in sole siccantur. Succus ex ijs sole densatur: item radicis tusæ, uel in uino nigro ad tertias decoctæ. Folia seruantur in muris efficacius, aliàs recentium succus pestis est: sic quoque uires noxiæ. Grauedinem

y 2 afferunt

Cafferunt etiam olfactu, quanquā mala in alijs terris mandantur, nīmio tamē odore obmutescunt ignari. Potu quidem largiore etiam moriuntur. Vis somnifica pro uiribus bibentium. Media potio cyathi unius. Bibitur & contra serpentes, & ante sectiones punctionesq; ne sentiantur. Ob hæc satis est aliquibus somnū odore quæsisse. Bibitur & pro Elleboro duobus obolis in mulso. Ad strumas radix Mandragoræ ex aqua bibit. Articulis prosunt folia cum polenta, uel radix recens tusa cum cucumere sylvestri, uel decocta in aqua. Cum cerato apostemata & ulcera tetra, folia Mandragoræ recentia sanant. Radix uulnera cum melle aut oleo,

DE MALIS INSANIS CAP. CCI

NOMINA.

VAE mala insana hodie appellantur, & à Neapolitanis Melanzana, ab alijs amoris poma, à Germanis uero Melangianum ueteribus cognita fuerint asseuerare non ausim. Non latet tamen Hermolaum in Collario suo in ea esse sententia, ut putet esse tertiam Mandragore speciem, *Mala insana non* quam Morion uocant. Quam tamen sententiam cur non probem, facit in primis *sunt* *tertia Man-* Theophrastus, qui lib. vi. de historia stirpium cap. ij. eius fructum esse nigrum, aci- *dragoræ species.* nosumq; scribit, qualia mala insana non sunt. Dein quod Morion fructus letalis sit, *Mala insana cur* mala uero insana minime, ut paulo post dicemus. Mala autem insana dicta sunt, nō dicta. quod letalia sint, sed quod difficulter concoquantur. Amoris autem poma, quod *Amoris poma* propter elegantiam & pulchritudinem digna sint quæ amentur. quare uocata.

GENERA.

Duo sunt malorum insanorum genera. Aliqua enim purpurea ferent tota, aliqua uero lutea, aut candorem aliquem præ se ferentia. Primi generis poma germanice brami Melangianum, alterius autem, geel Melangianum uocantur.

FORMA.

Mala insana in frutice nascuntur, qui Personatiam propemodum caule & folijs refert. Differunt autem huius folia à Personatæ, quod longiora, magisq; laciniata sint. Flores habet purpureos, speciosos, sex folijs ē calatho stellatim radiatis, fructus oblongi mali forma & magnitudine, in quibus semen siliquastro non dissimile. Radicem multis capillatam fibris luteamq;

LOCVS.

In hortis apud nos seruntur, sed frequenter in fictilibus & pensilibus fenestrarū hortis. Eteodem cultu quo cucumeres & melones gaudent.

TEMPS.

Floret Augusto & Septembre mensibus, ac subinde fructum profert.

TEMPERAMENTUM.

In his malis hauddubiè ut in cucumere esculento, aut fungo, frigida & humida temperies superat.

VIRSES.

Nullum, quod sciam, in medicina usum habent. Eduntur autem à nonnullis ex oleo, sale & pipere fungorū modo cocta. Alij ubi paululum inferbuerunt igni, in orbiculos uel taleolas digerunt, & in acetarijs ex oleo, uel pipere & aceto comedunt. Salgamarij in muria acida seruant, cibo per hyemem & uero grato, sed tamen qui ægrius concoquatur. Quid multa delicatorum & omnia degustare uolentium cibus est malum insanum. Quare qui sanitatis studio aliquo tenentur, iij statim nomine ipso territi, usum illo- rum euitabunt.

C

Nenuphar.

Nymphaea cur-
dicia.

NOMINA.

YΜΦΑΙΑ Græcis, Nymphæa Latinis, officinis Nenuphar barbara uoce nominatur. Germanis Seeblüm / Wassermähren. Nymphæ autem nomen sibi uendicasse uidetur, quod aquosa amet loca: uel, ut ex ueteribus aliqui fabulati sunt, à Nympha, quæ zelotypia Herculis intabuit & mortua est, inq̄ palustrem hanc plantam mutata.

GENERA.

Candida. Duo eius genera. Vna enim à flore candido, Lilij simili, candida appellatur.

Lutea. Germanicè weiß Seeblumen. Altera itidem à floribus, qui lutei sunt, lutea nominatur. Germanicè geel Seeblumen. Possent etiam radicibus discerni, cum prior nigra, altera uero candida cōstet, adeò ut hoc nomine prima candida, altera autem nigra diceretur. Multò uero consultius est à floribus, quām radice discriminēre, quòd illi nunquam non oculis expositi sint, radices autem non nisi effossæ in tueri possint.

FORMA.

Prima, folia Ciborio similia habet, minora tamen & longiora, quadantenus super aquam eminentia, aliqua tamen etiam sub aquis, plura ab una radice prodeuntia. Flos candidus, Lilio similis, in medio quod croceum sit obtinens. Hic cum defluerit rotundus, & mālo circumferentia, aut Papaveris capiti similis, colore niger fit. In quo sanè semen clauditur nigrum, latum, densum, gustu glutinosum. Caulis illi lœuis, minimè crassus, niger, Ägyptiæ fabæ similis. Radix nigra, aspera, clauæ persimilis. Hæ singulæ notæ alteri Nenupharis uocato quadrant. Folio enim conspicitur orbiculato, lœui, herbaceo, amplo, in stagnantibus aquis supernatante: flore candido, Lilio simili, in medio croceum habente, & cum defluerit capite Papaveris, in quo semen latum, amarum, pingue. Caulis gracilis est & lœuis. Radix nigra & ampla, dulcis, nodosa, clauæ formam repræsentans. Altera folia antedictæ similia habet, sed radicem albam & asperam: florem luteum, splendentem, rosæ similem. Quæ itidem notæ in uniuersum omnes alteri Nenupharis, quæ luteis est floribus, respondent.

LOCVS.

Nascitur in paludibus & aquis stagnantibus.

TEMPVS.

Flores in fine Maij & Junio mense colliguntur. Radices autem in autumno effodiuntur.

TEMPERAMENTVM.

Nymphæ tum radix, tum semen refrigerandi & citra morsum desiccandi uim obtinet.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Radix prioris sicca cum uino pota, cceliacis & dysentericis prodest. Lienem absumit. Stomachi uescicæq̄ doloribus illinitur. Alphos ex aqua exterit. Alopecias cum pice imposta sanat. Eadem contra Veneris insomnia bibitur, siquidē ea compescit. Paucis diebus, si quis continuò bibat, genitale infirmat. Idem semen potum efficit. Alterius quæ lutea dicitur, radix & semen contra muliebria profluua ex ui- no nigro bibuntur.

EX GALENO.

Nymphæ radix & semē, uentris profluua cohibent, semenq̄ genitale siue per somnia, siue alio pacto immodicè profluens retinēt. Iuuāt dysentericos. Ceterū Nymphaea quæ candida radicē habet, potentioris est facultatis, ut & muliebri profluuo medea-

A medeatur. Verum & hæc, & ea quoque quæ atram habet radicem, ex uino nigro austero babitur. Porrò nonnullam etiam abstergendi uim obtinent, ita ut alphos & alopecias sanent. Ad alphos uerò macerantur aqua, ad alopecias pice liquida. Sed ad hæc aptior est ea cuius radix nigra est, sicut ad alia, cuius alba.

EX THEOPHRASMO.

Nymphaea trita plagæ imposita sanguinem sistere traditur. Utile & ad difficultates intestinorum pota.

EX PLINIO.

Venerem in totum adimit Nymphaea, semel in quadraginta dies pota. Insomnia quoque Veneris à ieiuno pota, & in cibo sumpta. Illita quoque radix genitalibus, inhibet nō solum Venerem, sed effluentiam genituræ: ob id corpus alere, uocemq; dicitur. Semen cum uino potum dysentericis auxilio est. Tenesmo radix eiusdem ex uino babitur. In uino quoque pota lienem consumit. Dolores uescæ sedat ex uino. Manantia sanat ulcera. Maculas omnes emendat. Trita plagiis imponitur, VI ceribus, priuatim ijs quæ calceamento facta sunt, prodest arida infricata.

DE NAPY CAP. CCIII.

NOMINA.

Aπ Y, ονικη græcè, Sīnapis & Sinapi latine uocatur. Officinæ nomen retinuerunt. Perperā tamen faciunt, quod altero genere pro Eruca, quam suo loco depinximus, utunt. Germanicè ȝam oder Gartensenff nominatur. Sinapis autem nomen è Græcia uenit in Latium, censemq; dictum Athenæus lib. ix. Dypnosoph. Sinapi, ὄνικη τὸς ὄπες γύρησθαι, hoc est, quod olfa etum luminibus officiat. Pleracq; Græcia Napu nominat quasi Naphy, ut idem eodem in loco interpretatur, quoniam non sine natura sit, sed acri & proinde incommoda donetur. Alij Napu per priuationem uidelicet νίπτομ, quasi immite dici uolunt, quoniam acrimoniae uehementis particeps sit.

GENERA.

Sinapis duo inueniuntur genera, folijs, floribus & semine distantia. Primum si quidem genus rapitiam frondem exprimit, floremq; luteum obtinet, ac semen album profert. Nos à floribus luteis germanicè geelen Gartensenff nominauimus. Alterum in Erucæ folium laciniatur, floreq; albicante, & semine uesco pulloq; constat. Nos genus hoc ab albicantibus floribus weissen Gartensenff appellauimus, ut esset huius aliqua ab Erucæ nomenclatura diuersitas, quam Germani simpliciter weissen Senff uocant.

FORMA.

Primum caulem habet hirsutum, longum, ramosum, folia rapi, minora tamē & asperiora, flores luteos, siliquas rotundas ac hirsutas, plenas semine candicante. Alterum genus itidem hirsuto caule præditum est, minore tamen, folijs Erucæ, maioribus tamen ac latioribus, laciniatis, floribus albicantibus, crucisq; effigiem referentibus, siliquis teretibus & oblongis, semine pullo rufescentiue refertis.

LOCVS.

Vtrunq; in hortis satum prouenit. Et quamuis nullo cultu plerunq; germinet, terram tamen aratam & congestitiam magis amat.

TEMPVS.

Floret utrunq; Iunio ac Julio mensibus, eodemq; tempore semen in siliquis suis profert.

TEMPERAMENTUM.

Sinapi calefacit & desiccat quarto ordine.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Calfaciendi, extenuandi & extrahendi uim habet. Cōmanducatū capitū pituitā elicit.

538

SINAPI PRI
MVM GENVS.

Geeler gartensenff.

SINAPIS ALTE
RVM GENVS.

Weiß Gartensenff.

Cit. Succus eius hydromeliti mixtus contra tonsillarum præduros tumores, ac ueterem callosamq; arteriæ scabritiæ conuenienter gargarizatur. Tritum naribus admotum, sternutamenta ciet. Comitialibus quoq; auxiliatur. Foeminas uuluxæ strangulatu oppressas excitat. Lethargicis, dero capite, illinitur. Ficis ammictum & impositum donec rubescat locus, ad coxendicum cruciatus, lienes, & omnis generis diuturnos dolores confert, cum permutandæ passionis causa ex alto in cutis superficiem aliquid trahere uoluerimus. Alopecijs illitum medetur. Faciem purgat. Suggillata cum melle, aut adipe, aut cerato delet. Ex aceto contra lepras, & feras impetigines perungitur. Aridum contra febrium circuitus bibitur, aut potui polentæ modo inspersum. Extrahentibus emplastris, scabiemq; extenuantibus utiliter ammiscetur. Grauitati aurium & sonitui, tritum cum fico impositum prodest. Succus ad hebetudines oculorum & palpebrarum scabritiem illinitur. Exprimitur autem ex uiridi adhuc semine succus, & in sole siccatur.

EX PLINIO.

Sinapi Pythagoras principatum habere ex his, quorum sublime uis feratur, iudi cauit; quoniam non aliud magis in nares & cerebrum penetret. Ad serpentium ictus & scorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum uenena discutit. Contra pituitam tenetur in ore donec liquefaciat, aut gargarizatur cum aqua mulsa. Ad dentium dolorem manditur. Ad uuam gargarizatur cum aceto & melle. Stomacho utilissimum contra omnia uitia, pulmonibusq;. Excreations faciles facit in cibo sumptum. Datur & suspriosis. Item comitalibus tepidum cum succo cucumeri. Sensus atque sternutamenta capitum purgat, aluum mollit, menstrua & urinam ciet. Et hydropticis imponitur. Cum fico & cumino tufsum ternis partibus comitali morbo. Et uularum conuersione suffitum excitat odore aceto mixto. Item lethargicos: & si uehementior somnus lethargicos premat, cruribus aut etiam capiti illinitur cum fico & aceto. Veteres dolores thoracis, lumborum, coxendicū, humerorum, & in quacunque parte corporis ex alto uitia extrahenda sunt, illitum caustica ui emendat pustulas faciendo. At in magna duritia sine fico impositum: uel si uehementior urigo timeatur, per duplices pannos. Utuntur ad alopecias cum rubrica, psorias, lepras, phthirias, tetanicos, opisthotonicos. Inungunt quoq; scabrasgenas aut caligantes oculos cū melle. Succusq; tribus modis exprimitur in fictili, calefcitq; in eo in sole modice. Exit & e cauliculo succus lacteus, qui ita cum induruit, dentium dolori medetur. Semen ac radix cum immaduere musto, conteruntur, manusq; plenæ mensura sorbentur ad firmandas fauces, stomachum, oculos, caput, sensusq; omnes. Mulierū etiam lassitudines, saluberrimo medicinæ genere. Calculos quoque discutit, potum ex aceto. Illinitur & liuoribus suggillatisq; cum melle & adipe anserino, aut cera Cypria. Fit & oleum ex semine madefacto in oleo expreßoq;, quo utuntur ad neruorum rigores, lumborumq; & coxendicū perfrictiones.

EX SYMEONE SETHI.

Sinapi uim habet dissoluendi & discutiendi humiditates quæ in capite & stomacho sunt. Confert etiā lienis affectib. à humiditate & flatu procreat. Item quartanis morbis, qui ex adusta pituita contracti sunt: ad hæc & podagris à pituita factis. Officit uerò uisui, & calido capiti, acie cori. Adiuuat concoctione & distributione ciborum crassarū partium. Minuit quæ in uentriculo sunt humiditates. Illitum lepris, eas in melius mutat. Linguas etiam humiditate grauatas siccatur. Si cum melle sumatur, tusses resoluit. Cum caricis uerò ischiadicis illitum, & lienosis utile est: trahit enim quæ intus sunt ad corporis superficiem. Suffitum uerò & incensum, serpentes fugat.

DE NE-

NERIVM

Gleander.

C

NOMINA.

Oleander.
Rhododaphne
cur dicta.

NERION, ἡριόνη οὐρανίη, ἡριόνη λαβράνθη Græcis, Nerion & Rhododendron Latinis, officinis & barbaris Oleander, Germanis Olander dicitur. Rhododaphnen autem Græci dixerunt à rosæ floribus & lauri folijs, quæ fruticis huius præcipuae sunt notæ. Nec refert quod Dioscorides amygdalæ folijs eius folia cōparauerit, lauro enim & amygdalæ nō dissimilis magnope re foliorū figura est. Fecit idem rosæ flos & arbor, ut eadē gens Rhododendrū nominauerit.

FORMA.

Notus frutex, amygdalæ longiora & crassiora folia habens, florem rosarum figura, fructum amygdalæ similem, ueluti cornu, qui dehiscens lanae natura plenus est, pappis acanthinis simili. Radix illi est acuminata, longa, lignosa, gustanti salsa.

LOCVS.

Nascitur in hortis, maritimis, & secundum amnes locis.

TEMPUS.

Quo mense floribus & fructu prægnans sit Nerion, non satis constat: neque enim uel flores uel fructus eius nobis uidere licuit. Hinc est quod etiam pictura quam exhibemus īsdem caret.

TEMPERAMENTUM.

Neriū Arabes calefacere in principio tertij ordinis, & in secundo siccare tradunt.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Flores & folia canes, asinos, mulos & quadrupedes plurimos enecant; hominū uerò cum uino pota contra uenenatorū morsus præsidia salutaria sunt, præsertim si rutæ cōmiscueris. Infirmiora uerò animantia, ut oves, caprasq; si aquam biberint in qua folia eius maduerint, moriuntur.

D

EX GALENO.

Nerium aut Rhododaphne notus omnibus est frutex. Foris quidem illitus dis cutiendi uim obtinet. Intrò autem in corpus assumptus, perniciosus ac uenenosus non tantum hominibus, uerum etiam plerisq; pecudibus.

EX PLINIO.

Rhododendros ne nomen quidem apud nos inuenit latinum: Rhododaphnen uocant, aut Nerium. Mirum, folia eius quadrupedum uenenum esse, homini uerò contra serpentes præsidium, ruta addita, & è uino pota. Pecus etiam & capræ si aquam biberint in qua folia ea maduerint, mori dicuntur.

DE OXYACANTHA ▶ CAP ▶ CCV ▶

NOMINA.

Berberis.
Oxyacantha un
de dicta.

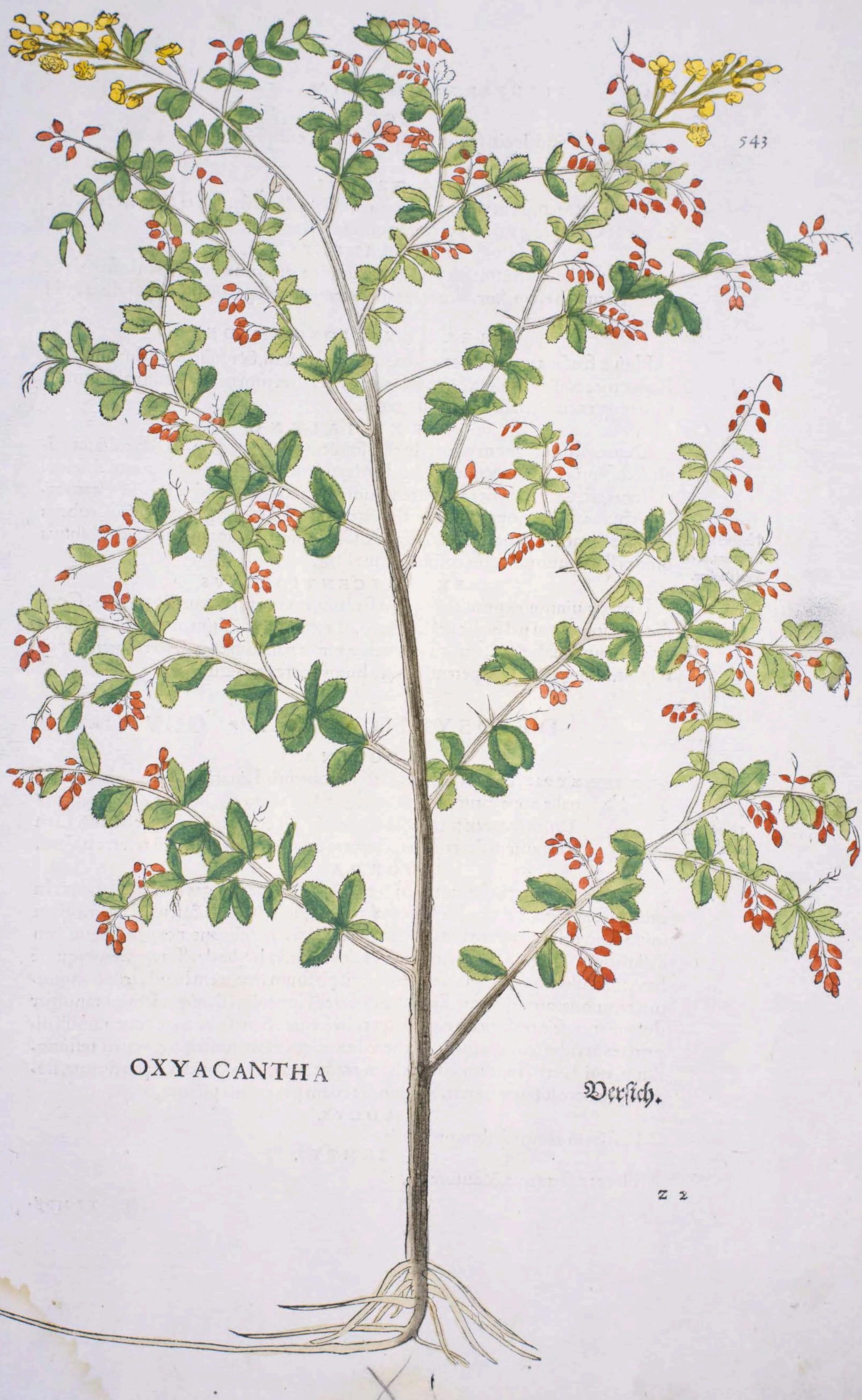

OXYACANTHA Græcis, Oxyacantha Latinis, officinis Berberis, Germanis Paisselbe er / Saurich / Erbsel / Versich uocatur. Hauddubiè Græci à spinarum acuminatis cuspidibus Oxyacan than dixerunt.

FORMA.

Sylvestri pyro similis arbor est, sed minor & nimis spinosa. Fructum fert Myrto similem, plenum conferctumue, rubentem, fractu facilem, intus nucleos habentem. Radicem multifidam & altam. Huius delinationis note, nulla prorsus reclamante, arbori quam uulgò Berberim barbara uoce nominant, adamussim respondent. Nanque arbuscula est pyri sylvestris aspectu, sed humilior, ramis ex interuallo spinosis, folio lentè per ambitum aculeato, acinis rubenti bus, in pediculo iuxta & racemo pendulis, gustu acido & subaustero, duobus intus granis, radice numerosa.

LOCVS.

OXYACANTHA

Versich.

z 2

C

LOCVS.

Multis nascitur locis, syluis nempe, frutetis, campestribus, montanis, siccis & aquosis.

TEMPS.

Germinat ineunte uere, ab occasu autem Vergiliarū fructifera. Per Septembrē itaque ac Octobrem menses carpitur, campos sylvasq; exornans.

TEMPERAMENTVM.

Oxyacantha adstringit & desiccat, atque adeo quorundam sententia frigida & siccata in secundo est ordine. Fructus tamen tenuium est partium, & paululum quidam incisuum habet.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Huius fructus potus & comedus, alii profluuium, & muliebrem fluxum fistit. Radix trita & illita aculeos & spicula extrahit. Abortum facere tradunt, si sensim uenter ter radice feriatur aut perungatur.

EX GALENO.

Oxyacanthus arbor ut pyro sylvestri similem habet speciem, ita & facultates minimè dissimiles. Quin & ipsi fructus, Pyri quidem sylvestris prorsum atq; absolute austerus est, Oxyacanthes autem tenuium partium est, & modice incidit. Porro arboris huius fructus, pyri sylvestris similis non est, sed Myrti potius fructui, rubens scilicet & trarus. Habet uero & nucleos. Cæterum non tantum elus, sed & bibitus omnes fluxionum affectus cohibet atque fistit.

EX RECENTIORIBVS.

E baccis uinum exprimitur eodem ferè usu, quo uinum ex malo punico. Condiuntur item acini uel melle uel saccharo ad restringendā sitim, depellendamq; febricitantium malaciam, quorū morosum nimis palatum cibum ferre quemcunq; respuit. Elangescens appetentia grato huius acore recreatur.

DE OSYRIDE CAP. CCVI.

NOMINA.

Linaria quare dicta.

S Y P I S Græcis, Osyris Latinis, officinis Linaria, nonnullis herba urinalis appellatur. Germanicè Flachſtraut / Lyntraut / Harntraut / Unser fräwen flachſ / Wildflachſ / Krotensflachſ / Labeltraut. Linariam autem dixerunt recentiores à folijs quæ Lini facie referre uident.

FORMA.

Virgultum farmentumue nigrum est Osyris, tenues uirgas lentaſq; habens. In quibus foliola sunt terna & quaterna, modo quina, interim & sena, ceu Lini nigra initio, dein colore mutato subrubescens. Iam si rem diligenter expendas, nullam deliniationis notam Osyridi traditā, in Linaria dicta hodie deesse reperies. Siquidē hæc cauliculis fruticat nigricantibus, & qui ob suum lentorem haud facilē franguntur, tenuibus, atris quoque folijs, Linī facie. Concolori denique semine tantisper dum maturescit, postquam ematuruit rubescente. Senescentes quoque ramuli nigritiam in ruborem uertunt. His accedit antiqui & manuscripti herbarij testimoniū, qui Linariam eam esse herbam tradit, quæ Dioscoridi Osyris dicitur, florēm̄ habere luteum inquit. Respondet etiam per omnia pictura.

LOCVS.

Passim in campestribus prouenit.

TEMPS.

Floret æstate tota & autumno.

TEMPE

OSYRIS

Garnkraut.

C

TEMPERAMENTVM.

Osyridi amara inest qualitas, & obstrukciones aperiendi, adeoꝝ ut calida sit necesse est. Amara naneꝝ, Galeno lib. iiiij. cap. x. de simpl. medicament. facult. teste, qualitate prædicta, omnia calida sunt. Sic etiam eodem autore lib. v. cap. xi. eiusdem tractationis, singula quæ poros & meatus expurgant, ab infarctuꝝ liberant medicamenta, calida sunt & tenuiꝝ partium. Vehementer itaque errant, qui Linariam frigidam & humidam esse asserunt. Et certè præter ea quæ iam dicta sunt, uel hoc uno argumento erroneam illorum sententiam confutare omnium maximè licebit. Cum etenim Linariæ urinam mouendi facultatem inesse scribant uulgaris etiam herbariū, colligitur illam non esse frigidam & humidam, quando Galeno libro iam citato cap. xij. attestante, omnia quæ urinam ducunt ex acrum atque aede calidorū & siccorum sint genere.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Huius decoctum potum morbo regio affectos iuuat.

EX GALENO.

Osyridi, ex qua medicamenta ad exterendam leuigandamꝝ cutem, Græci Ὀσύριδης, non solum scopas, ut quidam arbiter vocant, fieri solent, amara inest qualitas, & obstrukciones expediendi facultas. tratur, uerum etiam non opus est,

Suidas & Phaonius testibus, hoc est compatoria & uenustantia facti medicamenta græci dixerūt: è quo rum sanè nomen Osyris est, quæ cū amara sit, ex funt in corpore, facie potissimum, maculas potest.

Hinc recte Plinius ex eius folijs mulieribus, ut potest alijs comere & uenustate faciem solent, smegmata fieri tradit.

Osyris est herba subfruticosa, tenuibus uirgulis, fractioni renitentibus, folijs Lino similibus, nigris primo, postea subrubescens, gustu amaris, unde regio morbo conferunt.

EX AETIO.

Smegmata mulieribus ex Osyridis folijs faciunt. Radicum decoctū potum, saturum sanè numerō Osyris est, quæ cū amara sit, ex funt in corpore, facie potissimum, maculas potest.

Hinc recte Plinius ex eius folijs mulieribus, ut potest alijs comere & uenustate faciem solent, smegmata fieri tradit.

Smegmata mulieribus ex Osyridis folijs faciunt. Radicum decoctū potum, saturum sanè numerō Osyris est, quæ cū amara sit, ex funt in corpore, facie potissimum, maculas potest.

DE OCIMO CAP. CCVII.

NOMINA.

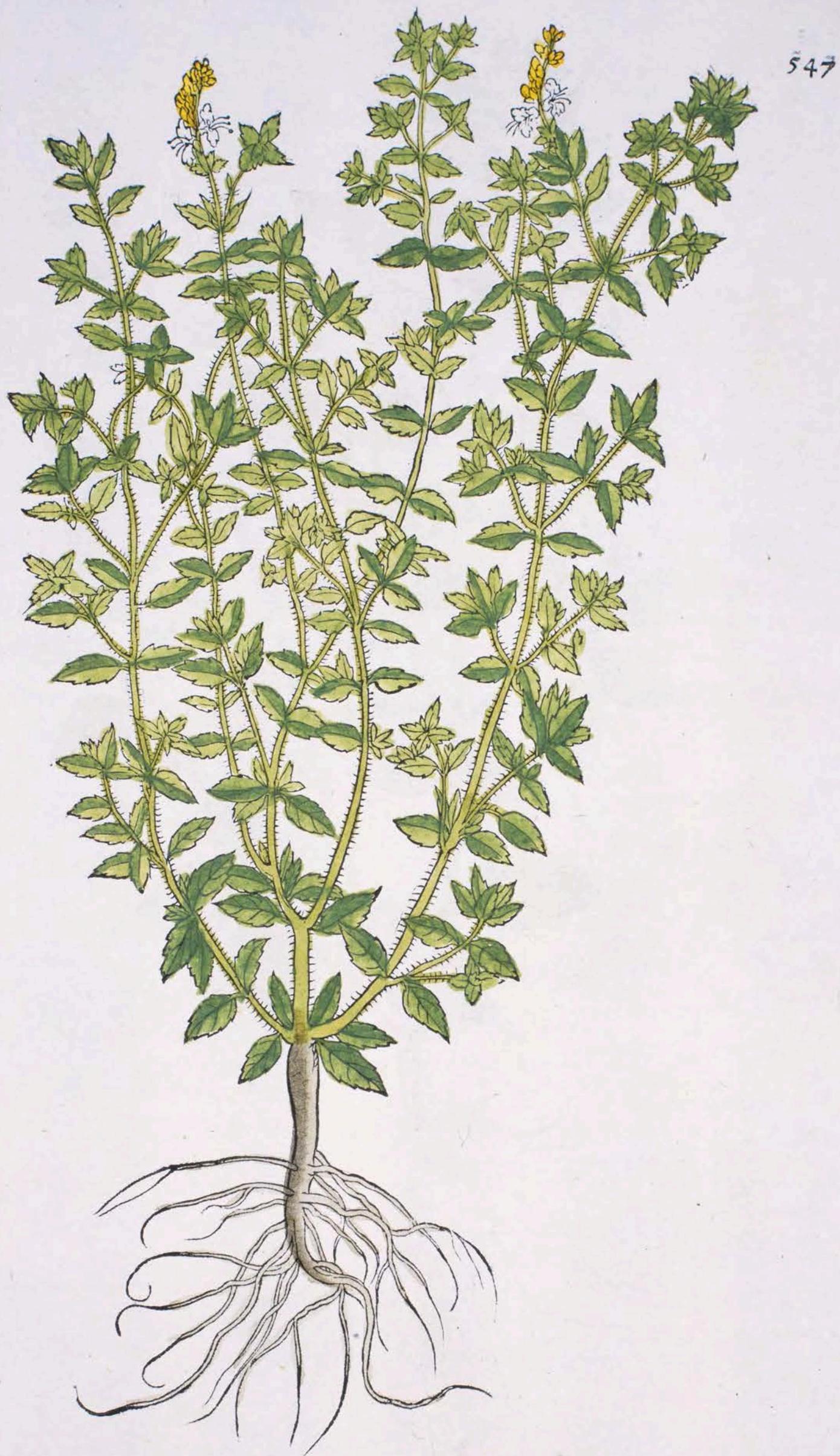
OZIMON Græcis, Ocimum Latinis, recentioribus Græcis Βασιλική, id est, regium appellatur, quod nomen apud omnes nostræ ætatis herbarios & officinas usurpat. Sunt tamen quibus Ocimum gariophyllatum nominetur. Germanicè Basilien/uel Basilgram dicitur. Ocimum autem quibusdā à nascendi celeritate dictum est, siquidem à satu tertio statim emitat. Quod uerius Ocymo uidetur conuenire, quod pabuli & farraginis quoddam genus est, sic nominatū ab ῥώμε græca dictione, quæ citò significat. Proinde sunt Ozimum cur qui significantius per se scribendū ducant Ozimum, ab ῥώ, quod redolere denotat, quoniam herba tota suauissimū spiret odorem. Ab eodem odore, quod basilicum, ca & regia domu dignum sit, Basilicum hodie nuncupatur.

GENERA.

Sunt qui duo Ocimi cōminiscantur genera: unum latiora folia habens, quod priuatim Basilicum: alterum angustiora, quod Ocimum gariophyllum appellant. Nos tria tibi exhibemus ex uno promiscitè semine nobis nata. Primum maioris discriminis ratione Ocimum exiguum, Germanicè klein Basilien/nominauimus. Alterum mediocre, Germanicè mittel Basilien. Tertiū magnum, Germanicè groß Basilien uocauimus. Neq; enim nisi folijs solis distare uident, quæ in primo genere exigua admodū sunt, in altero uerò paulo latiora, in tertio primi respectu latissima. Odor autem omnibus tribus unus idemꝝ est.

FORMA.

OCIMVM
EXIGVVM.

Klein Basilien.

O C I M V M
M E D I O C R E .

Mittel Basilien.

549

O C I M V M
M A G N V M,

Groß Basilien.

C

FORMA.

Ocimum pedali altitudine prossilit, surculosum, ramulis rotundis, folio Mercurialis, diluti uiroris. Floret particulatim, primò parte inferiore, demum superiore: flosculo candido, semine pullo nigróue, cui cortex obducitur. Radix una descendit in altitudinem, crassior & lignosa, cæteræ à lateribus funduntur exiles ac prolixæ.

LOCVS.

Passim in figulinis uasis mulieres extra fenestras ædium fouent Ocimum. In horis etiam satum prouenit.

TEMPS.

Iunio & Julio mensibus floret, dein semen producit.

TEMPERAMENTVM.

Ocimum ex secundo est ordine calefacientium, cum excrementitia quadam humiditate.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Copiose comedum oculorum aciem hebetat, aluum emollit, flatus mouet, urinam cit, lac euocat, ægreç in uentre mutatur. Illitum cum polentæ farina, rosaceo & aceto, inflammationibus, mariniç draconis & scorpionis iictibus auxilio est. Per se autem cum uino Chio oculorū doloribus. Oculorum caligines succus eiusdem abstergit, eorundemç fluxiones exiccat. Semen potum quibus atra bilis gignitur, difficultati urinæ, inflatisç conuenit. Olfactu per nares attractum, copiosa sternutamenta mouet. Quod idem herba efficit. Porro instante sternutamento oculos comprimere oportet. Sunt qui Ocimum cauent minimeç comedunt, quandoquidem manducatū, & in sole positum uermes gignat. Libyes autem adiecerunt, quod si feriantur à scorpione qui Ocimum ederint, nullo dolore conflictari.

D

EX GALENO.

Ocimum excrementitiā humiditatem habet, proinde nec cōmodum est quod in corpus sumatur. Cæterum foris illitum, ad digerendum & concoquendū utile est. Plericq; hoc etiam ut obsonio utuntur, ex oleo & garo offerentes. Vitosioris autem succi est. Admentiuntur ob hoc quidam dicentes, si tritum fictili nouo indatur, celerimè intra paucos dies scorpiones gignere, præsertim ubi quis quotidie ollam soli expositam calfecerit. Sed hoc sanè à uero abest. Id porro uerè de eo dixeris, pruī succi, stomacho inimicum, & concoctu pertinax olus esse.

EX PLINIO.

Ocimum Chrysippus grauiter increpuit, inutile esse dicens stomacho, urinæ, oculorum quoç claritati. Præterea insaniam facere, & lethargos, & iecinoris uitia, ideoç capras id aspernari: hominibus quoç fugiendum censet. Adjiciunt quidam, tritum si operiatur lapide, scorpionē gignere: cōmanducatum, & in sole positum, uermes afferre. Alij uero, si eo die feriatur quispiam à scorpione qui ediderit Ocimum, sanari non posse. Quinimò tradunt aliqui, manipulo Ocimi cum cancris decem marinis uel fluuiatilibus trito, cōuenire ad eum scorpiones à proximo omnes. Diodotus in empiricis, etiam pediculos facere Ocimi cibum. Secuta ætas alacriter defendit, nam id esse capras, nec minus quam mentham & rutam scorpionū terrestrium iictibus, marinorumç uenenis mederi cum uino, addito aceto exiguo. Vsu quoç cōpertum, deficientibus ex aceto odoratum salutarem esse. Item lethargicis, & inflammatis refrigerationi. Illitū capitis doloribus cum rosaceo, aut myrteo, aut aceto. Item oculorum epiphoris impositum ex uino. Stomacho quoç esse utile, inflationes & ructum ex aceto dissoluere sumptum. Aluum fistere impositum. Vrinam ciere. Sic & morbo regio & hydropicis prodesse. Choleras eo & destillationes stomachi inhiberi. Ergo etiam cœliacis Philistio dedit, & coctum dysentericis & colicis Plistonicus. Aliqui & in tenasco, & sanguinē excreantibus, in uino. Contra diuinitiam precordiorū illinitur mammis. Extinguit quoç lactis prouentum. Auribus utilissi-

A utilissimū infantium, præcipue cum adipe anserino. Semen tritum & haustum naribus, sternutamenta mouet, & destillationes capitī quoq; illitum. Vuluas purgat in cibo ex aceto. Verrucas mixto atramento sutorio tollit. Venerem stimulat.

EX SYMEOONE SETHI.

Basilica ocima olfacta cor & caput iuuant. Si aqua irrigantur, humidiora fiunt, & somnum conciliant. Semen eorum cardiacis affectibus succurrit. Animi incorem ex atra bile ortam, in hilaritatem & lætitiam mutat.

APPENDIX.

Vides in referendis Ocimi facultatibus non parū inter se dissentire Dioscoridē, Galenū & Plinium, ita ut uix pugnantes illorum sententias conciliare possis. Quare cōsultum erit ut hic, quemadmodū in alijs etiam, Galeni amplectaris opinionē, qui quodammodo inter hos mediis interiectus, cōmendat exteriorem eius usum in ihs quae σύμπεψη καὶ θερόφυτη, id est, concoctionem & discussionē desiderant: damnat uero internum, ob excrementitiū humorem quo grauat & lædit interanea. Et ad hunc etiam scopum respiciens, plerasq; alias Dioscoridis & Plinij contradictiones tollere poteris.

DE ORIGANO ▶ CAP. CCVIII ▶

NOMINA.

ΟΙΓΑΝΟΣ Græcis, Origanus uel Origanum Latinis, officinis nomen suū retinuit, Germanis Wolgemūt Dosten/Braundosten/uel Bergmūn̄ nominatur. Origanum uero quod montibus gaudeat appella- Origanum unde dicitum. tionem apud Gr̄ecos inuenit, ἡρόπες, id est, monte, & χερᾶς, gaudio.

B Herodianus quod uisum exacuat nomen duxisse testatur, ab ὁρῶ uidere, & γενῶ clarifico, quasi aciem oculorum illustrans. Theodorus grammaticus nomen ex aduerso datū putat, à φίγω, quod est algeo, fieri φίγανος, quasi rigens, censet, & tandem ascita litera principe, o, in Origanum esse confictum, contrario tamen sensu, quod minimè refrigeret.

GENERA.

Origani genera seu rectius cognomina quatuor esse constat. Est enim Heracleo Heracleoticum. ticum, Onitis, Tragoriganū, & sylvestre. Primum ab Heraclea Ponti dictum, cætera à pecoribus cognomenta desumpserunt. Onitis, quod ab asinis impeteretur, Onitis. ac in cibo gratum esset. Tragoriganū, quasi hircinum Origanum, non alia forsitan Tragoriganum. ratione quam quod eiuspabuli uoluptate animal hoc caperetur. Sylvestre, quod si Sylvestre. ne cultura, & sua sponte proueniat, cognominatum fuit. Cæterum quum in tanta cum nomenclationū tum historiæ ambiguitate uarietate tam Græcorum quam Latinorum nō facile sit quicquam in solidum de his statuere, satis sit unum genus, sylvestre nimirum & uulgare, pro omnibus pictum exhibere, quod, ut Paulus ait, utcunque nominibus distinguantur, una tamen omnium sit facultas, adeoq; in re admodum incerta, multum operæ aut laboris temerè insumere minimè necessarium putauī.

FORMA.

Origanum uulgare fruticulus est, tam folijs quam ramis Serpyllo sylvestri simili, vulgare. lis, comante supra cacumen umbella, in qua flores haud secus quam in Serpyllo in albo purpurei, odore iucundo prædicti emicāt. Ex qua sanè deliniatione satis liquet, Origanum hoc uulgare, Tragoriganū, uel saltem eiusdem speciem quandam esse, quod hoc ut Dioscorides refert, folijs & ramulis sylvestri Serpyllo simile existat.

LOCVS.

Montibus cluofisq; locis gaudet Origanum nostrum, passimq; in his propter sepes nascitur.

TEMPS.

ORIGANVM SYLVESTRE
SEV VVLGARE.

Wolgemut.

A

TEMPS.

Floret Julio mense.

TEMPERAMENTVM.

Omnis Origani species, Galeno & Paulo testibus, calefaciunt & exiccat in tertio ordine.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Heracleoticū excalfacit, unde decoctum eius cum uino potum uenenorū moribus prodest: cum passo autem ijs qui cicutam, aut meconiū: cum oxymelite ijs qui gypsum aut ephemera hauserunt. Ruptis, conuulsis, hydropicis cum fico mandatur. Aridū acetabuli mensura potum cum aqua mulsa, atros humores per aluum ducit, mensesq; ciet. Linctū ex melle tussibus medetur. Prurigines itidem, scabies, regiumq; morbū, decoctum eius cum in balnea descensum est, iuuat. Succus eiusdem adhuc uarentis, tonsillas, columellas, orisq; ulcera sanat. Per nares cum oleo iri no infusus trahit. Cum lacte aurum dolores mitigat. Conficitur ex eo & cepis, & ihu obsoniorū uomitorium medicamentū, omnibus ijs in ere Cyprio sub Canis denti æstu per quadraginta dies insolatis. Herba uero substrata serpentes fugat. Onitis eadem quæ Heracleoticū Origanum præstat, non tamen eadem efficacia. Sylvestre priuatim folijs & floribus cum uino potis, uenenorū morsibus auxiliatur. Omnia autem Tragorigani genera calefaciunt, urinā mouent, bonam faciunt aluum, si decoctū eius bibatur: biliosa enim dehiciunt. Lienosis cum aceto pota utilia: cum uino autem his qui Ixiam hauserunt. Menses ducunt. Tussientibus, peripneumonicis, ex melle in elegmate dantur. Est & efficax potio, quare cibum fastidientibus, & stomacho male affectis, & acida ructantibus datur. Item ijs quibus tā maris iactatione nausea, & hypochondriorū calor excitatur. Oedemata cum po-

B lenta illita discutiunt.

EX GALENO.

Origanus Heracleotica efficacior est Onitide. Sylvestris uero utraq; ualentior. Omnes autem incidendi, extenuandi & calificandi facultatem obtinent. Tragoriganus quippam etiam ad strictionis assumpsit.

EX PLINIO.

Origani priuatim usus contra torsiones stomachi in tepida aqua, & cruditates. Contra araneos scorpionesq; in uino albo. Luxata & contusa in aceto & oleo & lana. Tragoriganū urinam ciet, tumores discutit, contra uiscum potū uipereq; ictum efficacissimū, stomachoq; acida ructanti & præcordijs. Tussientibus quoque cum melle datur, & pleuriticis, & peripneumonicis. Heraclium serpentes fugat. Percus- sis esui datur decoctū. Potu urinā ciet. Ruptis, conuulsis medetur cum Panacis radice. Hydropicis cum fico, aut cum hyssopo, acetabuli mensuris decoctū ad sextā. Item scabiem, pruriginē, pforas, in descensione balnearū. Succus auribus infunditur cum lacte mulieris. Tonsillis quoq; & uuis medetur. Capitis ulceribus. Vene- na opij & gypsi extinguit decoctū, si cum cinere & uino bibatur. Aluum mollit ace tabuli mensura. Sugillatis illinitur. Item dentiū dolori, quibus etiā & candore facit cum melle & nitro. Sanguinē narium sistit. Ad parotidas decoquitur cum hordeacea farina. Ad arterias asperas cum gallo & melle teritur. Ad liuenem folia cum melle & sale. Crassiores pituitas & nigras extenuat coctum cum aceto & sale sumptum paulatim. Regio morbo tritum cum oleo in nares infunditur. Lassi perunguntur ex eo, ita ut ne uenter attingatur. Epinyctidas cum pice sanat. Furunculos apertit cum fico trita. Strumas cum oleo & aceto & farina hordeacea. Lateris do- lores cum fico illitum. Fluxiones sanguinis in genitalibus tu- sum ex aceto illitum. Reliquias purgatio- num à partu.

ORCHIS MAS LA
TIFOLIA.

Ongesprengt Knabenkraut menne.

ORCHIS MAS
ANGSTIFOLIA.

Gesprengt Knabenkraut
mennle.

aa 2

ORCHIS FOE
MINA MAIOR.

Das grösser Knabenkraut
weiblin.

ORCHIS SIVE CYNOSORCHIS
FOEMINA MINOR.

Knabenkraut weiblir
das kleiner.

aa 3

C

NOMINA.

*Testiculus
canis.
Orchis cur
dicta.
Cynosorchis.*

PXIΣ ηγεινος ὄχης Græcis, Orchis & Cynosorchis Latinis, Testiculus canis officinis, Germanis Knabenfraut uocatur. Orchis dicta herba est, quod radices sibi inuicem haud secus atque duo testiculi cohærent. Cynosorchis uero, quod canum testiculis similem radicē habeat.

GENERA.

Orcheos duo esse genera animaduertimus, marem nimirum & fœminam. Mas in uniuersum maior quam fœmina proceriorē est, ut pictura ipsa pulchrē declarat. Estē duorum generum. Vnum latioribus folijs & candidantibus ferē floribus, quod Orchis marem latifoliā uocauimus. Alterum quod angustioribus folijs, & maculosis magis, floribusq; purpureis constat. Nos maioris discriminis rationem habentes, Orchis marem angustifoliā nuncupauimus. Fœmina itidem duorum est generum; una enim maior, altera minor est, ut pictura satis demonstrat.

FORMA.

Folia habet circa caulem & ima eius parte per terram strata, oleæ molli similia, angustiora tamen, leuia & longiora. Caulem dodrantali altitudine, in quo purpurei flores. Radicem bulbo similem, oblongam, dupliçem, in modum oliuæ angustam, superiorem alteram, inferiorem alteram; & hanc quidem mollem ac rugosam, illam uero plenam.

LOCVS.

Nascitur locis, Dioscoride autore, petrosis & arenosis, In Germania certe nostra D in hortis & pratis, locisq; fabulosis copiose prouenit.

TEMPVS.

In Maio & Iunij principio carpitur.

TEMPERAMENTVM.

Radix eius maior calida & humida est, gustantibusq; dulcior esse apparent. Minor admodum elaborata est, ad calidius sicciusq; tendit.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Radix editur ut bulbus cocta, Fertur de ea, si maiorem edant uiri, mares generi: minorem uero fœminæ, fœminas. Addunt etiam in Thessalia mulieres paruam cum caprino lacte bibendam dare, ut ad uenerea excitent: aridam uero ad inhibenda atque dissipanda. Alterum etiam alterius potu resolui.

EX GALENO.

Radix maior Orchis multam uidetur habere humiditatē excrementitiam & flatuosam: quapropter pota Venereum excitat. Altera uero, minor uidelicet, contrā non modo non stimulat ad coitum, sed planè cohibet ac reprimit. Eduntur bulborum more assæ.

EX PLINIO.

Tumores & uitia partium earum erumpentia, cum polenta illita radix sedat, uel per se trita. Eadem ex lacte ouillo neruos intendit, & ex aqua remittit.

DE ORCHI

TRIORCHIS SERA
PIAS MAS.

Knabentraut mennle das kleiner.

560 S. P.

TRIORCHIS
FOEMINA.

Ragwurz weible.

ACER CHICAGOENSE

S. P.

A

NOMINA.

PXIΣ σεράπιας, ἡ τσιόχης, Paulo & Aetio testibus, Graecis dicitur. Orchis siue testiculus Serapias Latinis. Officinae eius cognitione non habent. Germanice Καργύρις dicitur. Serapias autem ab Andrea medico ob multos radicis usus, ut inquit Dioscorides, appellata est. Sunt qui à Sa-
rapi Alexandrinorū deo nominatā uelint, propter lasciuia impudentē, qua is deus
Canopi, ubi templum & cultu & religione excellens habebat, colebatur: de quo
Strabo in xvij. suae Geographiae libro. Triorchis uero, manifesto ex ea appellatio-
ne argumento, quod non duabus, sed tribus testiculatis radicibus in terra nitatur,
Qua una quidem re facile à prioribus discriminantur Orchibus.

GENERA.

Duo esse Orchis Serapiadis seu Triorchis genera, res ipsa satis monstrat. Etsi enim in folijs ac radicibus nihil aut parum discriminis habeant, tamen in floribus manifestè differre uidentur. Nam alterum genus, quod nos marem uocauimus, Triorchis mar. floribus constat purpureis, & parumper albicantibus. Alterum uero, quod nos ut certius à priori discerneretur, sc̄eminam nominauimus, flores obtinet diuersis co-
loribus distinctos, purpureo uidelicet, candido, uiridi ac nigrante, inferioreq; par-
te fuci planè effigiem exhibent.

FORMA.

Folia habet Porro similia, oblonga, latiora & pinguia, in alarū cauis inflexa. Cau-
liculos dodrantales, subpurpureos flores. Radicem minimis testiculis similem,

LOCVS.

Prouenit in pratis & campestribus.

B

TEMPVS.

In fine Maji mensis & initio Junij hoc genus apparet, dein nusquam inueniri
potest.

TEMPERAMENTVM.

Valentius quam primo ordine exiccat.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Radix illita tumores disiendi uim obtinet, atque ulcera expurgat. Herpetas cohibet. Fistulas abolet, inflammatione laborantia illita mitigat. Sicca nomas compescit, ulceraq; putrescentia & maligna oris sanat. Cum uino pota aluum fistit. Feruntur de hac etiam quæcumque de Cynosorche dicta sunt.

EX GALENO.

Orchis Serapias ad Venerem nō similiter accommodus est. Oedemata illitus dif-
cutit, & ulcera sordida purgat, & herpetes sanat. Siccatus multò magis desiccatur,
adeò ut & putrescentia contumaciaq; ulcerā sanet. Habet etiam quippiam subad-
stringens, ac proinde uentrem in uino potus fistit.

EX PLINIO.

Eius radices sanant oris ulcera, thoracis pituitas, aluum fistunt è uino potæ.

DE OENAN-

A N O M I N A.

IN ANO H. ολοκαυτωπ Græcis, Oenanthe Latinis, Filipendula officinalis,
& Saxifraga rubea, Germanis rot Steinbrech nominatur. Oenanthe Saxifraga rubea
Oenanthe quare
dicta.
Filipendula.
autem dicta haud dubiè est quod cum uino floreat. Leucanthon uero
à florum quos producit candore. Filipendulam à numerosis illis & ro-
tundis in radice capitibus tuberibüsue, quæ quasi ex filo quodam pendere uiden-
tur, appellatam esse constat.

F O R M A.

Folia Pastinacæ sylvestris habet, flores candidos, caulem crassum, dodrantalem,
semen Atriplicis, radicem magnam, multa habentem capita rotunda. Ex qua de-
scriptione palam apparet, Oenanthen eam esse herbam quam ætas nostra Filipen-
dulam uocat, quod nulla prorsus sit nota quæ illi non conueniat. Folijs enim Pa-
stinacæ erraticæ est, quæ planè eius herbæ quæ uulgò Petroselinon hodie appel-
latur folijs similia sunt. Hinc est quod in uulgaribus herbarijs scribatur folia Petro-
selino similia habere: quamuis Staphylino legendum esse putem. Manuscriptus
etiam herbarius Filipendulam folia Dauci agrestis habere tradit. Flores denique
illi albi, caulis crassus, dodratalis, Atriplicis semen. Radices quoque multa, quin-
que interdum aut sex, nonnunquā etiam plura capita rotunda, tanquam à filo pen-
dentia, ut ait antiquus herbarius, habentes: ita ut hinc esse Oenanthen abundè con-
stet. Sed demus non esse, nihil tamen inde periculi erit, quod scilicet Oenanthe cas-
dem quas Filipendula, sicut ex paulo post dicendis patebit, facultates obtineat.

L O C V S.

Nascitur in petris & montibus asperis. Tubingæ certè in monte Austriaco no-
minato copiosissimè prouenit, & in sylua non procul ab arce eius oppidi distante.

B T E M P V S.

Iunio mense floret, quo sanè tempore quia facile ex floribus agnoscitur, carpi po-
test. Radices tamen inter autumni initia colligendæ erunt.

T E M P E R A M E N T U M.

Amara admodum est Filipendula, ita ut non temerè hanc recentiores calidam &
sicciam in tertio ordine statuant.

V I R E S. E X D I O S C O R I D E.

Oenantes semen, caulis & folia cū mulso ad secundas ejiciendas bibuntur. Ra-
dix cum uino contra stranguriam conuenit.

E X P A V L O.

Oenanthe secundas ejicit, urinæ stillicidio, morboq; regio medetur.

E X P L I N I O.

Caulis eius & folia cum melle ac uino nigro pota, facilitatem pariendi præstant,
secundasq; purgant. Tu ssim è melle tollunt, Vrinam cident. Radix uesicæ uitijis me-
detur.

E X R E C E N T I O R I B V S.

Filipendula in lotij stillicidio & urinæ remoratu, neque non renum doloribus,
atque lapide eorundem, cōuenit. Eadem stomachi inflationes discutit, medetur &
suspiriosis & anhelantibus, & omnibus morbis quos causa frigida concitauit. Far-
nam eiusdem cibis comitalium inspergunt.

D E O X Y.

OXYS

Saurer Klee.

A

N O M I N A.

OYX græcè, Oxys Plinio & Latinis, Trifolium acetosum & Alleluya officinis, uulgo Panis cuculi, uel quod cuculus auis eo uescatur, uel quia hoc erumpente, cuculus uocem suam edere incipiat. Germanis Sauerlee/Büchleec/Büchampffer/Büchbrot/Gauchleec/Guckgauchleec & Hasentleec appellatur. Oxys uero ab acido sapore dicta est.

F O R M A.

Humilis herba est, longis tantum pediculis, tria summatim folia perinde atque Trifolium proferens, exigua, & in cacumine laciniata, sapore acido. Florem habet candidum, in simplici stylo inter folia prosilientem; rufum in lunatis siliquis semen. Radicem in transuersum longam, geniculatā ac rufam. Antiquus & manuscriptus herbarius putat hanc herbam esse Lotus satiuā, cuius certè sententiā, quod à Diodoride non describatur Lotus, neq; probo neq; improbo. Cur tamen non sequar, facit quod herba quam Alleluya barbari uocant, non sit satiuā, sed passim in syluis & alijs locis umbrosis nascatur futuræ tempestatis prænuncia. Siquidem appropin quante aliqua tempestate, arrigitur contrà tanquam tempestati colluctatura.

L O C V S.

Multis locis prouenit: nam in sylvis circa petrofa & aquea loca nascentem conspeximus. Nullibi autem copiosiorem quam Tubingæ in primo statim consensu montis Austriaci ad dextram prouenire uidimus.

T E M P V S.

Aprili atque interdum Maio mense floret, dum scilicet cuculi uox primū exauditur, atq; hinc Cuculi panem dictam esse puto, ut dictum est antea. Observatū autem est à nobis, atque adeo multorum aliorum experientia cognitū, quod eius herbae copiosi flores, crebras illius anni pluuias, & aquarum inundationes certò portendant; pauci contrà siccitatem.

T E M P E R A M E N T U M.

Quum acidum in gustu saporem præ se ferat, idem cum Oxalide habere tempore, frigidum nempe & siccum, euidentissimum est.

V I R E S. E X P L I N I O.

Datur ad stomachum dissolutum: edunt & qui enterocœlen habent.

E X R E C E N T I O R I B V S.

Vlceribus, uulneribus & fistulis, potissimum autem oris, medetur. Sitim arcet, & ut summatim dicam, easdem quas Oxalis, acetosam nostri nominant, facultates obtinet.

N O M I N A.

OPHRIN hancherbam nominare placuit, quod inuenerim plantā binis ophris duntaxat folijs constantem hac appellatione insigniri. Germanicum nomen nullum extorquere potuimus: neque enim ea est quæ Durchwachs/hoc est, Perfoliata uocatur, ideoq; hanc à geminis folijs Zweyblatt nominauimus.

F O R M A.

Caulem à radice singularem ac rotundū emittit, per bina quæ tantum habet folia penetrantem, à cuius medio ad summum usque calyculi multi sunt, & in his utili linguæ dissectæ nutantes flosculi. Radix uero illi subest tenuis, adnascentes sibi radiculas multas, obliquas & odoratas obtinens.

bb locvs.

OPHRIS

Zweyblatt,

A

LOCVS.

Nascitur in montibus, & nullibi maiori copia quam Tubingæ in pede montis Austriaci prouenit.

TEMPS.

Maio & Iunio mensibus floret, dein statim euaneat. Quapropter hoc potissimum tempore colligenda.

TEMPERAMENTVM.

Gustanti glutinosa esse apparet, & quodammodo dulcis, ideoque calidam & siccam esse coniucere licebit.

VIRSES.

Iuxta dictarum qualitatum missionem contrahendi & constringendi facultate praeditam esse nemini non constat. Hinc est quod ad rupta, & uulnera coagulinanda hach herba comode utantur recentiores.

DE ORMINO ▶ CAP ▶ CCXIIII ▶

NOMINA.

 ORMINON Græcis, Orminum & Geminalis Latinis, Gallitricum officinis, Germanis Scharlach appellatur. Orminon autem Græcis haud dubiè dictum est, quia Venerem extimulat.

*Gallitricum.**Orminon cuius**dicatum.*

GENERA.

Ormini duo sunt genera, Vnum satium, quod Gallitricum simpliciter nominant, & germanice Scharlach. Alterum sylvestre, quod alio nomine Saluiam sylvestrem herbarij uocant. Germani wilden Scharlach/oder wilde Salbey.

FORMA.

B Orminum satium herba est folijs Marrubio similis, caule quadrangulo, semi-cubitali, circa quem eminentiae siliquæ similes prodeunt, ad radicem uersus nutantes, in quibus semen est. Ex qua delinatione abunde liquet herbâ quam hodie Gallicum uocant esse Orminum satium: hæc enim folijs Marrubio similis est, nisi quod sunt maiora & mirificè odorata; caule semicubitali, quadrangulo, ab imo rufescente, calyculis circa caulem siliquarum effigie prominentibus, & ad radicem deorsum spectantibus, in quibus semen nigrum & oblongum includitur: flosculis in candido purpureis, aut in dilutum ruborem inclinatis. Sylvestre priori non admodum dissimile est, folijs satis ad Saluiam accendentibus, rugosaque asperitate praeditis: caule sesquipedali, leniter hirsuto, in quadrangulum striato: floribus è cœruleo in purpureum uergentibus, ad aquilini rostri effigiem falcatis, calyculis pluribus in terram inclinatis, in quibus ad summum quatuor semina, parua, rotunda & fulvescentia reperiuntur.

LOCVS.

Satiuum nusquam non in hortis satum prouenit. Sylvestre autem passim omnia prata exornat, suaque sponte in ijs nascitur.

TEMPS.

Vtrunque Iunio mense floribus & semine prægnans est.

TEMPERAMENTVM.

Orminum calidum & mediocriter siccum est, id quod amaritudo atque adstrictio in gustu satis monstrant.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Creditur semen satiui cum uino potum Venerem stimulare. Cum melle argema & oculorum albugines purgat. Illitum cum aqua cedemata discutit. Surculos extrahit. Herba ipsa illita eadem potest. Sylvestre uehementiorem facultatem habet, quare unguentis miscetur.

ORMINUM
SYLVESTRE.

Wilder Scharlach.

bb 3

C

EX PAVLO.

Orminon Venerem stimulat, oculorum crassities cum melle repurgat, cedemata discutit, & extrahit aculeos. Sylvestre domestico est ualentius.

EX PLINIO.

Semen ad Venerem stimulandam, & ad oculorum argema & albugines ualet. Vtroque genere tuso extrahuntur aculei ex corpore, per se illito ex aqua. Folia ex aceto imposita, panos per se uel cum melle discutiunt. Item furunculos, priusquam capita faciant, omnesque acrimonias.

EX RECENTIORIBVS.

Recentiores etiam easdem facultates suo Gallitrico attribuunt: potissimum autem conferre ad albugines & oculorum caliginem tradunt, ut hinc etiam colligi possit, herbam hanc Orminon esse Dioscoridis.

DE OROBO CAP. CCXV

NOMINA.

POBOΣ Græcis, Eruum Latinis dicitur. Officinæ græcam appellatiōnem retinuerunt, Germanis Eruen / ad imitationem latini nominis, appellari possunt.

GENERA.

Duo sunt genera Erui: unum enim candidum, alterum autem rufum inuenitur. Nec inter se nisi floribus & radicibus differunt, quemadmodū pictura affabre monstrat. Rufum uero sylvestre est, suaque sponte in aruis, & inter dumeta prouenit.

FORMA.

D Exiguus frutex est, tenuis, angustis folijs, floribus uel candidis, uel in candido cœruleis aut puniceis, seminibus in siliquis sine septo cylindraceis, quemadmodū pisa, se inuicem tangentibus.

LOCVS.

Lætatur loco macro, non humido, quia plerunque luxuria corrumpitur.

TEMPS.

Floret Junio & Julio mensibus, iisdemque semina profert.

TEMPERAMENTVM.

Desiccatur quidem Eruum excessu secundo intenso, calefacit uero primo.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Capitis grauitate facit Eruum, uentrem turbat, sanguinemque per urinā ducit si comedatur. Coctum tamen appositū boues saginat. Farina eius bonam facit aluū, urinam cit, corporis colorem commendat. Frequentior in esu aut potu sanguinē cum torminibus per alium & uescam ducit. Ulcera cum melle purgat, & lentigines, & aspredinē cutis in facie, eiusdemque maculas & reliquū corpus. Nomas, gangrenasque cohibet, & mammarū duritias emollit. Fera ulcera, carbunculos, fauosque rumpit. In uino macerata canum, hominū, uiperarumque morsus illita sanat. Cum aceto autem difficultates urinę, tormina & tenesmos lenit. Prodest etiā ihs qui cibo non nutriuntur, nucis magnitudine frixa & cum melle sumpta. Decoctum eius fouendo pernores, & in corpore pruritus sanat.

EX GALENO.

Orobus quatenus amaritudinis est particeps, eatenus incidit, extergit, atque obstrunctiones expedit. Cæterū si sumatur copiose, sanguinē per urinas euocat. Homi num cibis prorsus hoc semen damna: est enim & insuauissimū & prauī succi. Eruo autem instar lupini præparato ex melle utimur, ut medicamento crassos pulmonis thoracisque humores expurgante. Candidum minus est medicamentosum, quam id quod ad flauum aut pallidum colorem tendit.

DE OREO-

A

NOMINA.

ΡΕΟΣΕΛΙΝΟΝ, ἡ πετροσέλινον φύγιον Græcis, Sylvestre Petroselinum, & Apium montanū Latinis, officinis & barbarem sectantibus medicinā Apīū montanū. Petroselinum dicitur. Id quod hinc accidisse puto, quod linguae græ & Petroselinū officinaria, Oreoselinum dictionem in Petroselinum mutauerint: uel quia simpliciter enunciauerint quod cum adiectione nominandum erat Petroselinū sylvestre, ad differentiam nimirum Macedonici, quod uerè est Petroselinum ueterum. Germani Petersilgen uocant. Nos teutsch Petersilgen/oder Peterlin nominaui mus, ut discerneretur à Macedonico, de quo suo dicemus loco.

FORMA.

Caulem habet unum dodrantalem à radice tenui exeuntem, circa quem ramuli & capitula Cicutæ similia, multò tamen tenuiora. In his semen oblongum, acre, tenui, odoratū, Cumino simile. Ex qua sanè descriptione sole clarius appetet, Petroselinum officinarum esse Oreoselinum ueterum: caule enim uno prouenit dodranti ex radice pertenui, qui per ambitum ramulos spargit capitulis Cicutæ, tametsi multò tenuioribus: in ijs semen, acrimoniā gustu præferens, odoratum, tenui, Cu mino proximum. Neque obstat quod in plerisque exemplaribus Dioscoridis capitulorum Papaueris fiat mentio: error enim haud exiguis subest, quod scilicet non μήλων παρεμφερῆ, hoc est, Papaueri similia, sed κανέω, id est, Cicutæ legendum sit. Id quod in primis confirmant ea quæ scribit Plinius libro xix, capite octauo, in hunc modum: Oreoselinum est Cicutæ folijs, radice tenui, semine Anethi, minutiore tamen. Quod si tamen hæc sententia minus arriserit, nihil moror quin dicas Petroselinum germanicum, cum forma parum admodum à uero Petroselino distet, ut palam fit utriusque picturas intuenti.

LOCVS.

B Nascitur in locis petrosis & montanis, unde etiam nomen accepit. In Germania uerò nostra in hortis passim plantatur.

TEMPS.

Iunio & Julio mense floribus & semine prægnans est.

TEMPERAMENTVM.

Calidum est in secundo gradu extenso, siccum uerò in medio tertij.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Semen & radix in uino pota urinam cident. Menses etiam ducunt. Miscetur antidotis, necnon medicamentis urinam cidentibus & excalfacientibus. Non hallucinarios oportet, existimantes Oreoselinum esse quod in petris prouenit: aliud enim ab hoc est Petroselinum.

APPENDIX.

Vt cunque autem diligenter hoc monuerit Dioscorides, tamen cauere non potuit quin posteritas medicorum Oreoselinum esse Petroselinum certò crediderit.

EX GALENO.

Oreoselini similis Apio uis est.

EX PLINIO.

Oreoselinum urinæ & menstruis efficax. Eo etiam purgantur fœminæ ē uino.

DE OIS.

574

A

NOMINA.

SH Græcis, Sorbus Latinis, est arbor cuius fructus Græcis ὄξης οὐα, Ga, Sorbus; leno teste, Latinis uero Sorba appellantur. Officinæ latinam nomen Sorba. claturam retinuerunt. Germanis Speterling uel Sporopffel corrupta puto uoce pro Sorbopffel nominantur. Vel sic ab austerritate uocata sunt, quasi mala austera.

GENERA.

Sorborum duo genera tradit Theophrastus lib. iij. de historia stirpium, cap. xij. Duo sunt genera feminam fructiferam, & masculam sterilem. Differre quoque fructibus idem scribit, quod aliæ orbiculatum, aliæ ouatum ferant. Fructus autem orbiculati dulciores sentiuntur, ouati sæpenumero acidi, minusq; odorati. Plinius lib. xv. cap. xxii. Plinius quatuor in Sorbo quatuor differentias Latinos nosse memoriae prodidit: alijs enim eorum, ait, rotunditas mali est, alijs turbinatio pyri, alijs ouata species ceu malorum. Quartum genus torminale appellant. Nos picturam eius generis damus, quod turbinatum pyri instar fructum ædit, qui Germanis Spörbirn/corrupta uoce pro Sorb birn/aut quasi austernum pyrum dicitur.

FORMA.

Sorbus arbor est procera, recto caudice, cortice leui, pinguisculo, colore ad flavidum albicante, cuius folia pediculo singulari, prolixo, neruaceoq; in uersus condita, alæ modo à lateribus exeuntia, tanquam ex omnibus unum fiat, ad neruum usque laciniatum, uerum ampliusculo interuallo distantia. Omnibus ramulis in extremitate pediculi folium impar prominet, cuius accessione impar numerus efficitur. Figura laurum tenuifoliam imitantur, uerum ambitu serrata, brevioraq; sunt, nec in extremum acutum mucronata, sed in rotundius orbiculata. Flos racematis singulari petiolo, è multis minutis & candidis constans. Fructus uel orbiculatus, ut dictum est, uel ouatus, uel pyri instar turbinatus. Radices haud multas, nec altè descendentes, ualidas tamen & crassas & incorruptibiles agit,

LOCVS.

Loca amat humida, montana & frigida, eodem Theophrasto autore.

TEMPVS.

Autumno fructus suos Sorbus ostentat.

TEMPERAMENTVM.

Adstringente obtinet qualitatem Sorbus, sed multò imbecilliorē q̄ Mespilus.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Sorba malorum colorem referentia, neandum maturescentia, diflecta & in sole sicata, cum manduntur aluum sicutunt. Farina eorum cum mola teritur, polenta loco in eundem usum sumitur. Potest idem & decoctum eorum.

EX GALENO.

Sorba quidem adstringunt, sed multò fortius Mespila quam Sorba. Quamobrem alio fluenti in cibo accommodatissime exhibentur. Sorba maiori cum uoluptate sumuntur: prorsus enim initio nihil acerbi uti Mespila habent, sed succus eorum citra acerbitatem duntaxat austerus est. Illud porro neminem puto latere, hæc omnia parcere, non largè ut ficus, uerasq; esse comedenda. Nequaquam enim eis ut cibis, sed magis ut medicamentis egemus.

DE OPHIO.

OPHIOGLOSSVM

Materzünglin.

cc

NOMINA.

*εργάλωση
cur dicitur.*

Lingua serpentina.

ERBA hæc appositissima uoce græcè *εργάλωση* appellari potest, non quod sic eam ueteres aut recentiores græci nominauerint, sed quod cum germanica nomenclatura optimè quadret. Neq; enim certò constat an Græcis, & sub quo nomine herba illa cognita fuerit. Quapropter ut nouam ei inderemus appellationē necessum erat: meliorem uero hac ipsa quam retulimus, inuenire haud potuimus. Latinè Ophioglossum, aut lingua serpentina dici potest: germanicè enim *Walterzünglin* uocatur, à forma & figura quam refert. E singulis nanque folijs singulari pediculo prodit, quod ligulam serpentis forma sua referre uidetur, ut pictura affabré monstrat.

FORMA.

Folium unicū obtinet pingue, digitī longitudine, Plantagini aquaticæ uocatae haud dissimile, è cuius sinu inferiore pediculus exit, cui quipiam herbacei coloris insidet, quod serpentinæ linguæ uocati lapilli similitudinē refert.

LOCVS.

Copiose in monte prope Tubingā Austriaco nominato prouenit. Amat & alia prata in montanis sita.

TEMPVS.

Maio mense reperitur, subinde autem euaneat, ac nusquam appetet.

TEMPERAMENTVM.

Citra caliditatem insignem exiccat, id quod gustus satis docet.

VIRES.

Vulneraria est herba, maligna siquidē & curatu difficultia uulnera sanat. Tumores etiam discutit, & ferè Symphyti facultates obtinet.

DE XANTHIO CAP. CCXIX.

NOMINA.

*Lappa inuersa.
Xanthion undatum.*

ANION, *ἀνθίον* græcè, Xanthium latinè nominatur. Ab herbarijs nostræ tempestatis Lappa minor & Lappa inuersa uocatur. Germanicè Bettlersleuß / oder Bübenleuß. Xanthion dictum, quod *ξανθός*, hoc est, flauos capillos faciat.

FORMA.

Caulem habet cubitalem, pinguem, angulosum, & in ipso alas multas. Folia Atriplici similia, incisuras habentia, odore Nasturtij. Fructū rotundū ceu grandem oliuam, aculeatum ut Platani pila, contactu uestibus adhærentē. Ex qua quidem delinatione nemo non uidet herbam cuius picturā damus esse Xanthion, quod illi omnes notæ ad amusim respondeant. Caule enim est cubitali, pinguo, anguloso, crebras fundente alas, folijs Atriplicis incisuras habentibus, Nasturtium manifestissimè olentibus, fructu magnæ oliuæ modo rotundo, ut Platani pila spinoso, contactu uestes apprehendente. Nucleus qui in echinata pilula clauditur à pueris estur dulci & grato cibo.

LOCUS.

Nascitur lætis & pinguibus locis, & lacubus paludib; sue exiccatis.

TEMPVS.

Fructus Autumno maturescit, quo sanè tempore colligi debet.

TEMPERAMENTVM.

Cum discutiendi uires habeat, facile colligitur temperamento esse calido & sicco præditum, id quod ex sapore etiam, qui est amarus & subacris, deprehendi potest.

VIRES.

XANTHIVM

Bettlersleuß.

C

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Potest fructus antequam penitus inarescat collectus, tusus, & in fictili vase reconditus, capillos flauos reddere, si quis cum usus exigit tryblij pondus ex eo sumens, tepidaq; aqua madefaciens, nitro prius capite preparato illinat. Alij cū uino tusum ipsum reponunt. Fructus etiam cōmodē tumoribus illinītur.

EX GALENO.

Xanthion uocatur etiam Phasganion. Fructus discutiendi facultatē obtinet.

DE XYLO ▶ CAP ▶ CCXX ▶

NOMINA.

Gossipion.

Cotum.

Cotonium.

Cotonum.

Xyline ue-

stes.

Lana lignea,

YLON & Gossipium Plinio & alijs Latinis dicitur. Græci, quod sciam, eius nusquam meminerunt. Barbaris ac Arabibus Cotum & Bombax seu Bombasum, Germanis Baumwoll appellatur. Linum eius cotonum uulgò uocatur, sicut lanugo ipsa cotonū. Ab huius generis planta uestes xylinæ, & līna xyliна nominata sunt. Iurisconsulti lanam hanc ligneam nuncupant.

FORMA.

Frutex est exiguus, folio uitium, sed minore, floribus luteis in medio purpurascentibus, fructu barbatæ nuci simili, lanugine pleno, que netur in linum candidissimum, mollissimumq;. Nux autem ipsa cum hiascens fatiscit, lanuginis globos repræsentat.

LOCVS.

D Superior pars Aegypti in Arabiam uergens, Plinio lib. xix. capite primo teste, fruticem hunc gignit. In Creta etiam nascitur, & in Apulia, ac Maltha prope Siciliam insula. Nunc in Germaniæ nostræ hortis plantatur, ut plurima alia peregrina, nobis antea prorsus incognita.

TEMPVS.

Tam fertilis hic frutex est, ut simulatque adoleat, quod duorum mensium spacio accidit, nunquam desinat florem & fructum proferre, donec asperitate & inclemetia hyemis impediatur.

TEMPERAMENTUM.

Arabes, ut annotauit Serapion, fruticis huius lanuginem calidam & humidam esse statuunt.

VIRES EX ARABIIS.

Foliorum succus medetur infantium alii profluvio atque torminibus. Semen tussi & thoracis uitijs. Oleo seminis emaculantur lentigines & faciei pustulæ. Semen etiam eius genitale semen procreat.

DE PARTHE-

XYLON

Baumwoll.

Cauta.
Cotula foetida.

NOMINA.

ΑΡΘΕΝΙΟΝ, ἀμάρακον, χαμαίλευρον Græcis: Partheniū, Amaracum, Solis oculus, Millefoliū Latinis: Thusci Cauta, officinis & herbarijs Cotula foetida dicitur. Germanis Rrottendill / Hundsblium / wild Chamillen. Cæterum cogitabunt hoc loco studiosi, Amaracum de quo nunc agimus diuersum esse ab eo quem alio nomine Sampsychon Græci uocant, ut suo loco fusiū dicemus.

FORMA.

Folia Coriandro similia habet tenuia. Flores per ambitū candidos, in medio luteos, odore graui & subuiroso, gustuq; amaro. Hæc Dioscoridis descriptio pulchrè & per omnia herbæ illi quæ hodie uulgò Cotula foetida nominatur, respondet. Si quidem ea folijs est Coriandri tenuibus, flore per ambitum albo, intus luteo, odore graui, & sapore amaro. Folij autem Coriandri, non quidem iam erumpentis & paulò antè enati, necdum maturæ, quæ sunt quadantenus lata & subrotunda, atque in extremitatibus incisa: sed maturi, cuius quidem in alto folia ad Chamæ meli aut Fœniculi foliorum formam accedunt, capillataq; sunt, constare scias. Sic enim utriusq; folia similia sunt, ut Coriandrum Partheniū, & rursus Parthenium Coriandri prorsus referre folia uideatur. Quod ut disertè innueret Dioscorides, φύλλα λεπτὰ, id est, folia tenuia dixit, ut scilicet hac uoce latiora, quæ in infima sunt Coriandri parte, secluderet. Quod autem de ijs folijs Dioscorides locutus sit, ex tractandi ordine abundè liquet. De tribus siquidem herbis, Chamæmelo, Parthenio & Buphthalmo, quæ sanè inter se congeneres, atque folijs admodum similes sunt, ordine agit, quod nunquā fecisset si nulla inter has similitudo intercederet foliorum, adde etiam florum. Buphthalmū tamen folijs ad Fœniculi formam propius quam reliquæ duæ accedit. Sententiam hanc nostram confirmat, quod aliqui Parthenium, ob similitudinē quam habet cum Anthemide, Chamæmelon dixerint. Tam similis enim est Chamæmelo, ut frequenter etiam ab imperitis pro illa carpatur. His accedit & hoc, quod ob foliorum tenuitatem nonnullis Millefolium appellatum sit Parthenium, quod fieri minimè potuisset si ad latiora Coriandri folia Dioscorides respexisset. Praeterea esse Parthenium Cotulam, nomen quod illi Thusci inididerunt satis declarat: Cautam enim appellauerunt, unde diminutiū Cautula deductum est, & tandem corrupta uoce Cotula. Foetidam autem esse, gravis odor qui in ea omnium maximè sentitur, euidenter declarat. Nequaquam itaq; ea esse herba potest, quam Matricariā uulgò uocant, ut Hermolaus, & alijs multi docti uiri hunc sequentes putant: quod huius folia latiora sint, quam ut cum Chamæ meli, Buphthalmi aut Coriandri tenuibus folijs cōparari queant, tantum abest ut similia sint. Huc accedit, quod omnium maximè euertere uidetur aduersariorū sententiam: nemo unquam ex recentioribus Matricariæ herbæ bilis & pituitæ per inferna traxicem facultatem tribuit, quam tamen Parthenio Dioscorides, Paulus & alii ueteres assignant, ut etiam hoc nomine Parthenium non possit esse Matricaria herba dicta uulgò.

LOCVS.

Nascitur inter segetes & iuxta semitas, intermixta ferè semper Chamæmelo. In hortorum etiam sepibus, Plinio teste, prouenit.

TEMPS.

Primo statim uere, Maio potissimum mense, erumpit, ac totam æstatem durat.

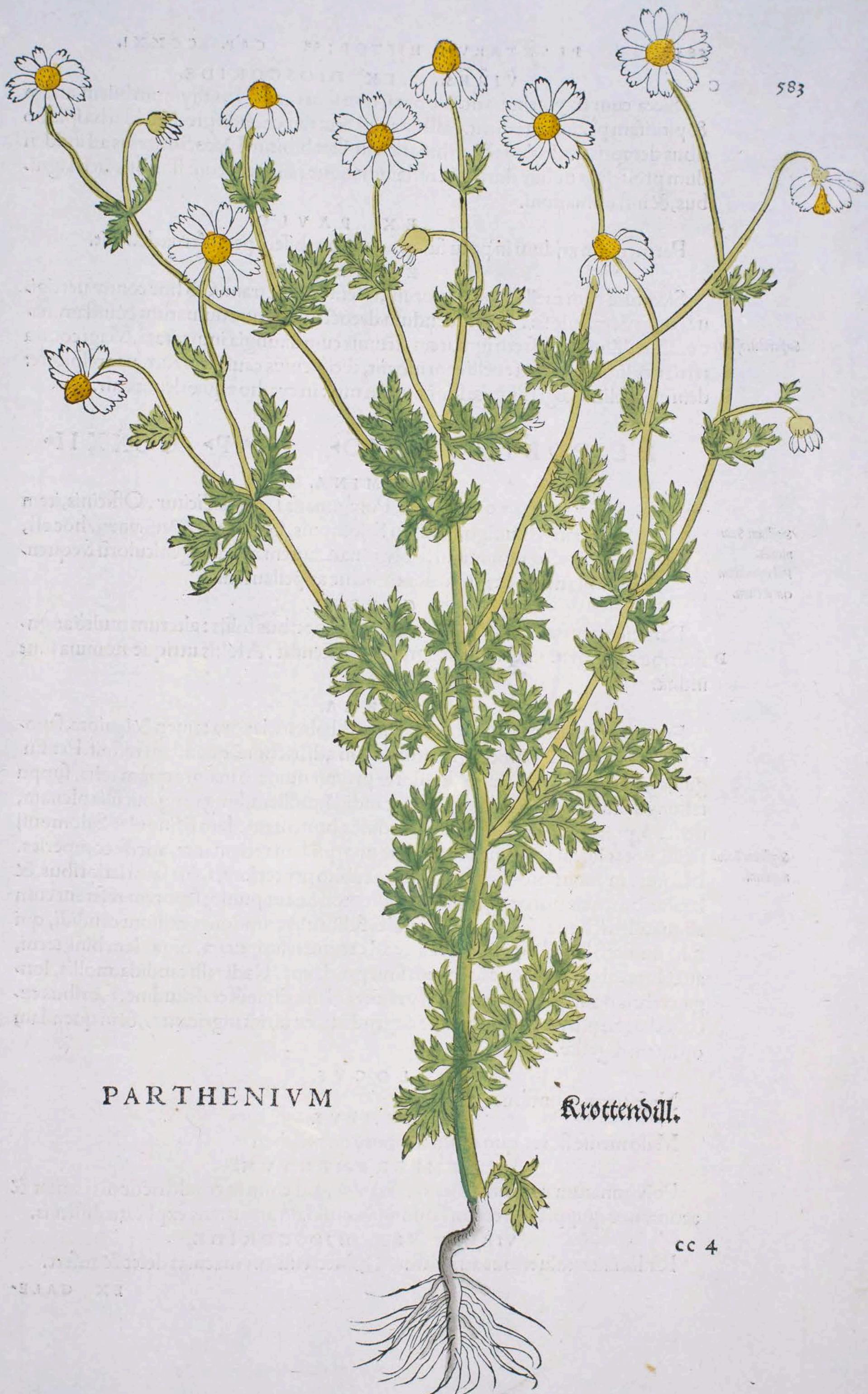
TEMPERAMENTVM.

Haud instrenue, Galeno autore qui Amaracum uocat, calefacit, non autem uehementer desiccatur. Itaq; in caliditate tertij est ordinis, in siccitate uero secundi.

VIRES,

Cotula uox unde
deducta.

Parthenium nō
est Matricaria.

C VIRES. EX DIOSCORIDE.

Sicca cum oxymelite, aut sale pota, non secus atque Epithymum bilem atram & pituitam per inferna ducit. Asthmaticis & melancholicis prodest. Herba ipsa floribus demptis à calculosis & asthmaticis utiliter bibitur. Decoctum eius ad insidendum prodest in uuluæ duritia & inflammatione. Illinitur cum floribus sacris ignibus, & inflammationi.

EX P A V L O.

Parthenium aridum in potu sumptum atram bilem per inferna dedit.

EX PLINIO.

Superstitiosum. Siccatum cum melle & aceto potum, bilem trahit atram. Ob hoc contra uertigines utilis & calculosis. Ad insidendum decoctū in duritia uuluarum & inflammationibus. Illinitur & sacro igni, item strumis cum axungia inueterata. Magi contra tertianas sinistra manu euelli eam iubent, dicique cuius causa uellatur, nec respiceret: dein eius folium ægri linguæ subijcere, ut mox in cyatho aquæ deuoretur.

DE POLYGONATO CAP. CCXXII

NOMINA.

Sigillum Salomonis.
Polygonatum cur dictum.

OΛΥΡΩΝ ΑΤΟΝ Græcis, Polygonatū Latinis dicitur. Officinis, item herbarijs & uulgo, sigillum Salomonis, Germanis Weißwurz/hoc est, radix alba nominatur. Polygonatū autem à radice geniculorū frequentibus nodis ex interuallis tumente appellauerunt.

GENERA.

Duo eius genera damus. Vnum uerum, latioribus folijs: alterum multò angustioribus, quemadmodū pictura graphicè ostendit. A folijs utriusque nomina sunt indita.

FORMA.

Frutex est cubito altior, folia lauro similia habens, latiora tamen & leuiora, sapore malī cotoneæ aut puniceæ gustatum enim adstrictionē quandam resipit. Per singulos foliorum exortus candidos flores promit numero maiore quam folia, suppuratione à radice facta. Radicem habet candidā, mollem, longam, geniculis plenam, densam, graueolentem, digitis crassitudinē obtinentem. Iam si singulas Salomonij sigilli notas libeat prosequi, omnes, ne una quidem reclamante, adesse comperies.

Nanque in montibus gignitur, frutice cubito proceriore, folijs lauri latioribus, & leuioribus, quæ gustata quandam malī cotoneæ aut puniceæ saporem referant cum aliqua adstrictione. Flores per singulas foliorum eruptiones exiliunt candidi, qui folia numero longe superent, à radice ad cacumen supputata. Siquidem bini, terni, aut plures ab unoquoque foliorum sinu prodeunt. Radix illi candida, mollis, longa, crebris nodis articulata, densa, grauiter olens, digitali crassitudine. Floribus excusis baccæ pisi ferè magnitudine dependent, ex uiridi nigricantes, & in quendam ordinem digestæ.

LOCVS.

Nascitur in montibus.

TEMPVS.

Maio mense floret, quo etiam tempore carpi debet.

TEMPERAMENTVM.

Polygonatum mistam habet qualitatem. Est enim in eo adstrictionis pariter & acrimoniae quippam, necnon fastidiosæ cuiusdam amaritatis explicatu difficilis.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

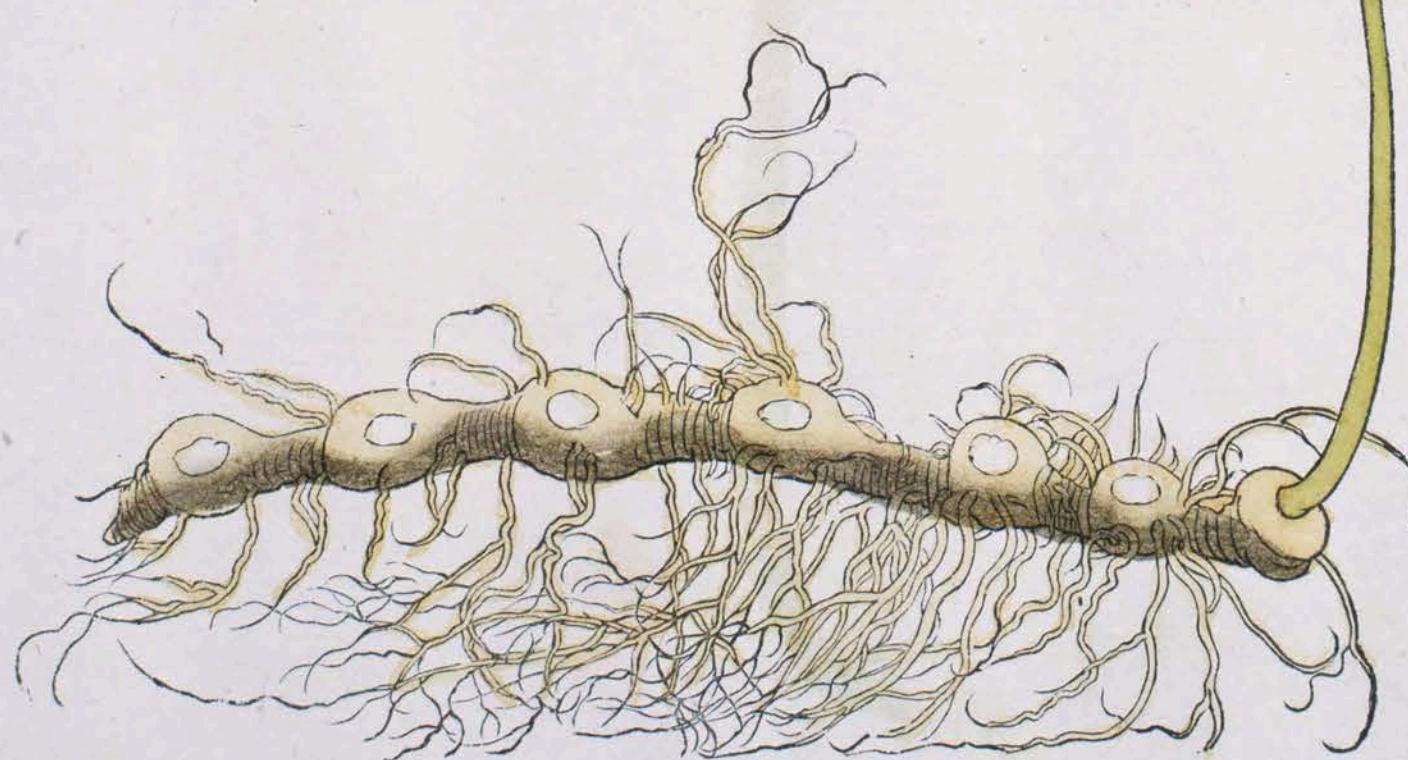
Radix illita uulneribus auxiliatur. Quinetiā uultus maculas delet & aufert.

EX GALE-

POLYGONATVM
LATIFOLIVM.

Weißwurz.

586

POLYGONATUM AN
GSTIFOLIVM.

Schmale Weißwurz.

A

EX GALENO.

Radicem Polygonati quidam uulneribus illinunt. Sunt etiā qui illo natus maculasq; in facie detergant.

APPENDIX.

Hodie quoq; mulieres sigillo Salomonis sibi faciem extergunt & fucant, ut plenū nullum subsit dubium, quin Polygonatum esse constanter credamus.

DE POLYPODIO ▶ CAP. CCXXIII ▶

NOMINA.

OΛΥΡΩΔΙΟΝ græcē, Polypodiū, Filicula latine, officinæ græcam appellationem retinuerunt, Germanicē **Engelsfūß** / **Baumfarz** / **Dropffwurz** uocatur. Polypodio nomen à radice quæ polyporum modo cīros obtinet inditum est. Filiculam autem Latini à similitudine foliorū *Polypodium unifilicula* *de dictum*. *Filicula*.

cum Filice nuncupauerunt.

FORMA.

Herba est palmi altitudine, Filici similis, subhirsuta, incisuris diuisa, non tamen adeò tenuibus. Radix illi est hirsuta, cīros polyporum modo habens, minimi digiti crassitudine. Derasa hæc intus uiridis est, acerba, gustu subdulcis. Parte auersa folia fuluis maculis notata, sine semine.

LOCVS.

Gignitur in muscosis petris, & in agrestibus quercuum truncis.

TEMPUS.

Radix in fine Augusti carpenda.

TEMPERAMENTUM.

B Polypodium dulcem simul & austera habet uincentem qualitatē, ut facultatis sit admodum desiccantis, citra morsum tamen.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Purgandi uim obtinet. Coquitur autem cum gallina, aut piscibus, aut Beta, aut Malua ad purgationem. Arida aquæ mulsæ insparsa, bilem & pituitam dicit. Radix trita & illita luxatis confert, & ad fissuras quæ inter digitos sunt.

EX PAULO.

Polypodiū exiccat admodum citra morsum, & potum per inferna purgat.

EX PLINIO.

Radix in usu. Exprimitur succus aqua madefacta, & ipsa concisa inspergitur olei, & Betæ, & Maluæ, uel salsamento, uel cum pulicula coquitur ad aluum leniter soluendam, uel in febri. Detrahit bilem & pituitam. Stomachum offendit. Arida farina indita naribus Polypum consumit. Illita luxatis medetur.

DE PRASIO.

POLYPODIUM

Engelsüß.

A

NOMINA.

PRASION Græcis, Marrubiū Latinis, Praßium officinis uocatur. Ger-
manis Andorn das weiblin/weiß Andorn/Marobel/Gottzverges. Praßium.

FORMA.

Frutex est ab una radice ramosus, subhirsutus, albicans, uirgis quadrangulis. Folium pollici æquale, subrotundū, hirsutū, rugosum, gustu amaru. Semen per interualla in caulibus est. Flores asperi uerticillorū figura. Hæc deliniatio adamussim Marrubio hodie dicto respondet. Siquidem singulari radice, angulosis Marrubium ramulis fruticat, lanuginosum: folijs ferè orbiculatis, pollicis magnitudine, incanis, hirtis, amaris, lacteo flore, uerticillato cinctu caulem ex interuallo amplectente, cui succrescit teres & asperum semen.

LOCVS.

Nascitur circa domicilia collapsa, & inter rudera.

TEMPS.

Colligitur herba in æstate, Julio potissimū mense, dum semine est prægnans.

TEMPERAMENTVM.

Marrubiū in caliditate quidem secundi ordinis iam completi est, in siccitate uero tertij mediū aut completi.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Huius folia arida cum semine decocta in aqua, aut uiridium expressus succus, datur cum melle asthmaticis, tussientibus & tabidis: Crassa è thorace cum iride sicca ducunt. Datur mulieribus quæ non purgantur, ut menstrua & secundas pellant. Item difficile parientibus, his qui à serpentibus morsi sunt, & qui letale quid biberunt. Vesicæ tamen & renibus nocent. Folia cū melle illita sordida ulcera purgant, pterygia nomasq; cohibent. Dolores laterum mitigant. Ad eadem pollet ex folijs contusis expressus succus & sole coactus. Cum uino & melle illitus, oculorum claritatem exacuit. Morbū regium per nares expurgat. Aurium doloribus per se, aut cum rosaceo instillatus prodest.

EX GALENO.

Praßium ut gustu amarum est, ita si quis utatur consentientē huic saporis actionē habet, iecur ac lienem obſtructione liberans, & thoracem pulmonemq; expurgans, ac menses promouens. Sed & illitum detergit ac diſcutit. Succo eius cum melle ad aciei oculorum claritatem utuntur. Quinetiam & per nares morbum regium purgant, & ad aurium dolores inueteratos adhibent, in quibus utique obſtructionem diſjcere, meatumq; ipsum & explantationes membranarū expurgare necesse est.

EX PLINIO.

Huius folia semenq; contrita prosunt contra serpentes, pectorum & lateris dolores, tuſsim ueterē. Iis qui sanguinē ejciunt eximiē utile, scapis eius cum panico aqua decoctis, ut asperitas succi mitigetur. Imponitur strumis cum adipē. Sunt qui uiridis semen, quantum duobus digitis capiant, cum farris pugillo decoctū, addito exi guo olei & salis, forbere ieunios ad tuſsim iubeant. Alij nihil cōparant. In eadē cauſa Marrubij & Fœniculi succis ad sextarios ternos expressis, decoctisq; ad sextarios duos, si cochlearij mensura in die forbeatur in aquæ cyatho. Virilium uitijs tufsum cum melle mirē prodest. Lichenas purgat ex aceto. Ruptis, conuulsis, neruorum contractionibus salutare. Potum aluum soluit cum sale & aceto. Item menstrua & secundas mulierū. Arida farina cum melle ad tuſsim siccā efficacissima est. Item ad gangrenas & pterygia. Succus uerò articulis, & è naribus morbo regio, minuen dæq; bili cum melle prodest. Item contra uenena inter pauca potens. Ipsa herba stomachū & excretiones pectoris purgat. Cum iride & melle urinam ciet. Cauenda tamē exulceratae vesicæ, & renū uitijs. Dicitur succus claritatē oculorū adiuuare.

dd DE PERISTE

590

A

NOMINA.

DEPISTEPEΩΝ, ἡ Βοτάνη grēcē: Verbenaca, Verbena, Columbaris seu *verbenaca*.
 Columbina, herba Sagminalis latine, herbarijs & officinis Verbena uo *verbena*.
 catur. Germanicē *Eisenkraut* uel *Eisenhart* hoc est, ferraria, quod
 nomen ut olim, sīchodie quoq; habet. Peristereon nomen inditū à co- *Peristereon cur-*
 lumbis, qui in ea uersari plurimum delectantur. Hierobotane autem, hoc est, sacra *dicta.*
 herba ideo dicta, quod ea olim apud Romanos domus purgabatur, familia lustra-
 batur, Iouis mensa ad sacrificiū & epulas uerba, & feciales in sacris legationibus
 illa coronabantur, uel ut Dioscorides inquit, quod in expiationibus suspensa & alli-
 gata mirē utilis sit. Sagminalis uerò, quod inter sagmina, hoc est, gramina ex loco *sagminalis*,
 sacro, præsertim arce Capitolij, cum sua terra euulsa, primum hæc honorē haberet.

GENERA.

Duo Verbenacæ & Græci & Latini fecerunt genera. Dioscorides & alij Græci
 à plantæ habitu rectam & supinam. Plinius à sexu marem & fœminam. Recta Dio-
 scoridis, est Plinij mas, alioq; nomine Crista gallinacea, à serratis folijs quæ gallina *crista galli-*
 ceæ cristæ formam referunt, dicitur. Recta autem nominata est, quod rectis ramu-
 lis assurgat. Supina autem Dioscoridis apud Plinium fœmina est, Romanisq; Cin-
 cinnalis uocatur. Supinam uerò uocarunt, quod semper humili supinè procumbat.
 Germani etiam per sexum genera illa distinguunt, uocantq; rectam Verbenacam
Eisenkraut das menle/Supinam uerò *das weible*.

FORMA.

Recta siue mas herba est altitudinis palmi, aliquando etiam maioris. Folia huic *recta*,
 incisa, subalbida, è caule prodeuntia, qui ei unus est magna ex parte, quemadmodū
B & radix una. Flos luteus, quo solo ferè à fœmina differre uidetur. Hæc descriptio
 pulchrè Verbenacæ mari respondet: est enim herba dodrantalis, interdum uerò
 procerior, quemadmodū ea est quæ in Germania nostra prouenit: nunquam enim
 aut rarissimè palmi altitudinē non excedit. Folia habet incisuris diuisa, albescensia,
 erumpentia è caule. Singularis denique illi, ut plurimum, caulis & radix una. Su- *supina*,
 pina seu fœmina ramos profert cubitales, aliquando etiam maiores, angulosos, cir-
 ca quos folia sunt per interualla quernis similia, angustiora tamen & minora, per
 ambitum incisa, colore subcæsio. Radicem habet oblongam, tenuem. Flores pur-
 pureos, tenues. Cuius iterum delinationis notæ Verbenæ fœminæ adamussim
 conueniunt. Siquidem multis statim à radice angulosis coliculis constat, coma sub
 tus incana, folio querno non dissimili, nisi quod minus est & angustius, multis per
 ambitū incisuris: flosculo ex albore & purpura uersicolore. Quibus omnibus ma-
 nuscripti codicis, qui Peristereon interpretatur Verbenam, accedit testimonium,
 & communis omnium consensus, à quo sine manifestis coniecturis & rationibus
 nunquam est discedendum.

LOCVS.

Vtraque in planis & aquosis locis prouenit.

TEMPVS.

Mas citius quam fœmina appetet. Colligi debent, potissimū fœmina, circa Ca-
 nis ortum, nam hoc tempore floret.

TEMPERAMENTVM.

Vtraque desiccatur & adstringit.

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Rectæ Verbenacæ folia cum rosaceo, aut adipe suillo recenti apposita, uulua-
 rum dolores finire putantur. Ignem sacrum cum aceto illita reprimunt. Putrescen-
 tia ulcera cohibent. Vulnera glutinant, ueteraq; ex melle ad cicatricem perducunt.

dd 2 Supinæ

VERBENACA RECTA
SIVE MAS.

Eisenkrautmennle.

593

VERBENACA SVPI
NA SIVE FOEMINA.

Eisenkraut weible.

C Supinæ autem folia & radix in uino pota illitaq; aduersus reptilia serpentésue faciunt. Eadem drachmæ pondere cum thuris obolis tribus, & uini ueteris hemina, quadragenis diebus iejuno contra regium morbum bibuntur. Vetera cedemata, & inflammationes illita mitigan. Sordida ulcera purgant. Tota autem herba in ui no decocta tonsillarum crustas abrumpit, & oris nomas gargarissata cohibet. Fer tur sparso aqua triclinio qua maduerit, lætiores conuiuas fieri. Datur potandum in tertianis febribus tertium à terra geniculum cum adiacentibus folijs: quartanis, quartum.

EX G A L E N O.

Vim habet adeò desiccantem ut uulnera glutinet.

EX A E T I O.

Verbenaca recta ad capitis dolores summo præsidio esse testatur Archigenes, si ea coronetur patiens, aut si teratur cum aceto & rosaceo & illinat, aut oleo decoquatur, ac foueat caput. Nec tantum capitis dolores sedat, sed capillos quoq; fluentes compescit. Radicis decoctum calidum ore retentum dentium dolores mitigat, ac mobiles firmat, orisq; ulceribus medetur. Ad colicos radices semicontusas in aqua ad dimidiā decoquito, & diebus quinque decoctum potandum dato: efficacissimum id esse experientia compertum est. Facit & ad calculos atq; ad inchoantem elephantiasim, si cum melle propinetur. Vtere itidem ad epilepticos, & ad quotidiana, quartanāue febre laborantes. Ad podagricos uerò & coxendicū morbo affectos uino decocta exhibetur. Succi è radice expressi collutio ad fistulas commodissima est. Et si mororum liquori ac mellī mixtus exuratur, & acidus illinatur, fistulas sanat. Potest etiam melle assumi, & fistulæ tanquam collyrium injici, ac mi rum in modum prodest.

D

EX P L I N I O.

Aiunt si aqua spargatur triclinio qua maduerit Verbenaca, lætiores conuictus fieri. Aduersus serpentes conteritur ex uino. Omnibus uisceribus medetur, lateribus, pulmonibus, iecinoribus, thoraci, peculiariter autem pulmonibus, & quos ab ijs phthisis tentat. Dysenterias emendat ex aqua data parentibus febre, aut ex uino aminæo cochlearibus quinque, additis in cyathis tribus uini.

EX S Y M E O N E S E T H I.

Verbenaca recta facit ad capitis dolores & defluentes capillos inuncta. Dentū dolores sedat, & motos atq; concussos cōfirmat. Oris ulcera sanat. Decoctum eius colicos & calculosos iuuat. Pota ijs qui primum elephantia laborare incipiunt, & comitiali morbo affectis succurrit. Item quotidiana & quartana laborantes simili ter iuuat. Podagricos uerò & coxendicis morbo captos, uulneratosq; illita sanat.

DE P T E R I D E ▶ C A P ▶ C C X X V I ▶

N O M I N A.

Filix.
Pteris cur dicta.

ΤΕΡΙΣ, ητρέεων Græcis, Filix Latinis dicitur. Officinæ latino nomine utuntur. Germanicè Waldfarr. Pteris autem & Pterion ab aliis auiū, quarum formā in ramulis disposita eius folia referunt, Græcis dicitur: pennatus enim, & pennatis folijs frutex Filix est.

G E N E R A.

Pteris. Duo Filicis sunt genera, mas scilicet & foemina. Mas Græcis simpliciter θειος, Latinis Filix mas, Germanis Waldfarr mennle dicitur. Foemina Græcis θηλυθειος, Latinis Filix foemina, Germanis Waldfarr weible appellatur,

F O R M A.

595

FILIX MAS

Waldfarn männle.

dd 4

569

FILIX
FOEMINA.

Waldfarn weible.

A

FORMA.

Filix mascula folia habet sine caule, sine flore, sine semine, ex uno pediculo cubitali longitudine exeuntia, incisa, alarum auium modo explicita, odore subgrauia. Radicem in terrae superficie foris nigram, crassam, oblongam, adnascentias appendicis multas habentem. Ex qua siquidem descriptione satis constat hanc quam sub hoc nomine pictam damus herbam esse Filicem masculam; haec enim neque caulem (quod enim in ea supra terram extollitur, pediculi foliorum, non caulis rationem obtinet) neque florem, neque semen habet: folia ex uno pediculo cubitali à terra statim, aut ex stipite eius exeunt, utroque latere pinnata, subgrauia odo-re. Radix denique illi est per summa cespitum nigra, & ut Theophrastus ait, crassa, oblonga, multis adnatis & capillamentis fibrata, atque, ut summatim dicam, omnes illi notæ adamussim respondent. Filix foemina folia priori similia obtinet, non tamen uno singulariç pediculo ut illa hærentia, sed adnascentes ramulos multos altioresq; habentia. Radix illi longa, obliqua, in nigro colore subflava, aliquando uero rubescens. Quæ descriptio iterum per omnia cum ea herba cuius picturam exhibemus ita conuenit, ut nulla prorsus sit nota quæ illi non respondeat.

LOCVS.

Nascuntur ubiq; sed maximè in montibus, syluis & saxosis locis.

TEMPVS.

Effodiuntur Vergilijs occidentibus, hoc est, autumno.

TEMPERAMENTVM.

Amaræ sunt Filices, paululum habentes ad strictionis, ut euidentissimum sit has calefacere & exicare posse.

B

VIRES. EX DIOSCORIDE.

Filicis masculæ radix pellit latos lumbricos pondere drachmarum quatuor cum aqua mulsa pota. Melius autem si cum Scammoniæ, aut ueratri nigri quatuor obo lis detur: ueruntamen oportet sumentes allia præsumpsisse. Lienosis ut restituantur prodest pota. Radix etiam cum axungia illita contra iætus ab harundine factos utilis est. Eius autem haec probatio. Peribit Filix quam per ambitum copiosior harundo coronet: & contrà euanescent harundo, quam obsepiens multa Filix in orbem cinixerit. Foeminae radices cum melle in eclegmate sumptæ, latos lumbricos pellunt. Cum uino autem pondere trium drachmarum potæ, rotundos lumbricos ejiciunt. Mulieribus datæ sterilitatem faciunt. Et si prægnans sumat, abortum. Siccæ & in farinam tritæ, humidis & ijs quæ difficulter sanantur ulceribus insperguntur. Medentur iumentorum ceruicibus. Folia eius nuper prodeuntia oleum modo elixa comeduntur, aluumq; molliunt.

EX GALENO.

Filix mas radicem habet maximè utilem: latum enim lumbricum interficit, si quis eam quatuor drachmarum pondere in aqua mulsa sumpserit. Ad eundem modum foetum quidem uiuum necare, mortuum autem ejcere mirum non est. Viceribus imposita ualenter desiccandi facultatem obtinet, nō tamen mordax est. Similem ei uim habet Thelypteris nominata.

EX THEOPHRASTO.

Thelypteris seu foemina Filix, contra lumbricos uentris & latos & graciles utilis est. Contra latos quidem cum melle mixta, contra tenues autem in uino dulci cum polenta data. Quinetiam mulieri si detur, prægnanti quidem abortum; simpliciter autem foeminis sterilitatem facere affirmant.

EX PLINIO.

C

EX PLINIO.

Vsus radicis in trimatu tantum, neque ante necq; postea. Pellunt interaneorum animalia. Ex his tineas cum melle, cætera ex uino dulci triduo potæ. Vtraque stomacho inutilissima. Aluum soluit, primo bilem trahens, mox aquam. Melius tineas cum Scammonij pari pondere. Radix eius duum obolorū pondere ex aqua, post unius diei abstinentiā bibitur, melle prægustato, contra rheumatismos. Neutra danda foemini, quoniam grauidis abortum, ceteris sterilitatem facit. Farina eaurum ulceribus tetricis inspergitur. Iumentorum quoque ceruicibus. Folia cimicem necant, serpentem non recipiunt, ideo substerni utile est in locis suspectis. Vstæ etiam fugant nidore.

APPENDIX.

Filix semine prorsus caret. Falsum & cōmentitium hauddubiè est quicquid neoterici aliqui de Filicis semine fabulantur: quod scilicet una solstitiali nocte floreat, eademq; hora cum defloruit maturum in terram semen cadat, ideoq; nisi quispiam tunc affuerit, nec uideri florem, nec colligi semen posse, tum quia incredibilia sunt, tum quod omnes, Theophrastus scilicet, Galenus, Dioscorides, Plinius, sterilem & sine semine dixerunt. Neq; etiam medici uel Arabes uel Persæ ad magicas uanitates nati, seminis huius meminerunt. Quapropter omnia hæc agyrtarum cōmenta esse uidentur humanae ignorantiae ad quæstum impudenter illudentium, quæ certè uel una hac ratione abundè satis confutari possunt, quod cuncta illa fieri & obseruari natali nocte diui Ioannis Baptiste præcipiunt, cum natalis ea nox & solstitialis illa duodecim dierum numero nunc inter se distent.

D DE PEUCEDANO CAP. CCXXVII

NOMINA.

Fœniculus porcinus. EYKEΔANΟΣ Græcis, Peucedanus Latinis, officinis & herbarijs nostræ ætatis Fœniculus porcinus dicitur. Germanis Harstrang/Sewfenchel/oder Schwefelwurz/quod lachryma è radice sulphuri aut thuri similis exudet. Peucedanum autem nomen inuenit à pinu, quæ Græcis πεύκη dicitur, cui folio par est. Hinc posteriores Latini Pinastellum eum uocant. Pinastellus. cauerunt.

FORMA.

Officinarū Peucedanus non est genuina. Caulem emitit tenuem, macilentum, Fœniculo similem. Comam habet circa radicem copiosam & densam. Florem luteum, radicem foris nigram, intus albam, graui odore, crassam, liquore plenam. Hæ sanè omnes notæ, nulla prorsus reclamante, huic quam pictam exhibemus herbæ conueniunt. Officinæ, quæ non raro adulterinas pro genuinis uendūt herbas, Peucedanū ostendunt radice nō succosa, sed lignosa, nec graui odore, sed iucundo: unde satis cōstare potest uerum non esse.

LOCVS.

Gignitur in montibus opacis, potissimum in monte prope Tubingam, cui olim arx imposita fuit, in itinere uersus Rotenburgum sito.

TEMPVS.

Floret Julio & Augusto mensibus, atque deinceps semen producit. Radix foditur exitu autumni.

TEMPERAMENTVM.

Calefacit ordine secundo iam completo; desiccatur uero tertio iam incipiente.

VIRSES. EX DIOSCORIDE.

Radice adhuc tenera Peucedani cultello incisa liquor effunditur, profluensq; statim in umbra reponit; in sole siquidem languescit. Facit cum colligit capit is dolores & uertigines, nisi quis antea rosaceo nares præungat, & caput irrigat. Radix assata inutilis

PEVCEDANVS

Harstrang.

Cinutilis fit. Colligitur & ex caulis & ex radice sicut è Mandragora liquor atq; succus. Minus tamen efficax succo liquor, & uelocius expirat. Interdū etiam cōcreta inuenitur lachryma thuri similis, caulis radicibusq; adhaerens. Ex aceto & rosaceo inunctus lethargicis, phreneticis, uertiginosis, comitalibus, diuturnis capitis doloribus, resolutis, ischiadicis, conuulsis; in uniuersumq; neruorū affectionib. ex oleo & aceto inungitur. Strangulatu uuluæ laborantes olfactus, soporeq; profundo cor reptos reuocat. Suffitu serpentes fugat. Aurium doloribus cum rosaceo instillatus prodest. Causa dentium erosio inditus eorundem dolores mitigat. Contra tuſsim in ouo sumptus facit. Difficultati spirandi, torminibus & inflationibus subuenit. Aluum leniter mollit. Lienem minuit. Difficiles partus egregie adiuuat. Ad uesicę renūm̄ dolores & distensiones potus confert. Aperit uuluam. Radix ad eadem utilis est, sed inefficacior. Eius decoctum babitur. Sicca trita sordida purgat ulcera, ossiumq; squamas detrahit, ueteraque cicatrice obducit. Ceratis malagmatisq; calefaciendi uī præditis miscetur. Eligi debet recens, non cariosum, solidum, odoris plenum. Succus ad potionē amaris amygdalis, aut ruta, aut pane calido, aut anetho dissoluitur.

EX GALENO.

Peucedani radice quidē maximē, sed tamen etiam succo & liquore utimur. Sunt autē hæc omnia eiusdē specie facultatis, sed ualentior liquor, admodū excalfaciens & digerens. Quare affectibus omnibus circa neruos consistentibus conuenire creditur, tum morbis in pulmone & thorace ex crassitudine atque uiscositate humorū factis. Et intrò quidem in corpus sumpta, sed tamen etiam olfactu prosunt. Porrò quod incidat atque extenuet, sāpe etiam dentium perforatorū dolores cavitati impositus protinus sedauit, quia uidelicet est tenuiū partium, & excalfactorius. Quin **D** etiam lienes induratos iuuat, nempe incidendo, digerendo & extenuando crassos humores. Sed & radice ad hæc uti licebit, quæ & squamas ab ossibus celerrimē detrahit, quia uidelicet ualidē desiccatur, minus tamen quam succus excalfaciens. Et ulceribus malignis arida illita optimum est remedium; ipsa enim expurgat, carnem generat, & ad cicatricem perducit.

EX PLINIO.

Peucedani radices conciduntur in quaternos digitos osseis cultellis, funduntq; succum in umbra, capite prius & naribus rosaceo perunctis, ne uertigo sentiatur. Etalius succus inuenitur caulis adhaerens, incisisq; manat. Probatur crassitudine mellea, colore ruffo, odore suauiter graui, feruens gustu. Et hic in usu & radix, & decoctum eius pluribus medicamentis. Succo tamen efficacissimo, qui resoluitur amaris amygdalis, aut ruta, babiturq; contra serpentes, & ex oleo perunctos tuerur. Idem pectoris doloribus subuenit. Pituitam & bilem detrahit Peucedani radix. Eadem decocta lieni & renibus prodest. Perungunt & radicē sudoris causa eliciendi, quoniam caustica uis ei est. Peucedano ad recentia uulnera tanta uis est, ut saniem ossibus extrahat. Cum semine Cupressi babitur, si sanguis per os redditus est, fluitq; ab infernis. Strangulatus uuluæ nidore ustum recreat, laxanturq; suffocationes eo; sed quidam ammiscent in uino semen Cupressi cōtritum. Potum cum coagulo uituli marini æquis portionibus comitiales sanat. Succus infantium ramici, & umbilicis eminentibus inungitur. Stranguriæ cum melle medetur.

Item semine lethargici excitantur, & ut perhibent ex euphorbio naribus tactis Peucedani succo,

DE PERSI-